

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ІНТЕРНАУКА»**

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА НАУКОВА РАДА»**

Збірник тез наукових праць

**ХІ МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«НАУКОВИЙ ДИСПУТ: ПИТАННЯ
ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ»**

«29» вересня 2017

**Київ–Будапешт–Відень
2017**

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ІНТЕРНАУКА»**

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА НАУКОВА РАДА»**

Збірник тез наукових праць

**XI МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«НАУКОВИЙ ДИСПУТ:
ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ»**

«29» вересня 2017

Сборник тезисов научных трудов

**XI МЕЖДУНАРОДНАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«НАУЧНЫЙ ДИСПУТ:
ВОПРОСЫ ЭКОНОМИКИ И ФИНАНСОВ»**

«29» сентября 2017

Abstracts of scientific papers

**XI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
«SCIENTIFIC DEBATE: ECONOMY AND FINANCE»**

September 29, 2017

Київ–Будапешт–Відень
2017

А-43 Науковий диспут: питання економіки та фінансів: збірник тез наукових робіт XI Міжнародної науково-практичної конференції (Київ–Будапешт–Відень, «29» вересня 2017 року) / ГО «Фінансово-економічна наукова рада», 2017. — 66 с.

У збірнику представлені матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції: «Науковий диспут: питання економіки та фінансів».

Матеріали публікуються мовою оригіналу у авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думки і погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковими.

© Автори статей, 2017

© ГО «Фінансово-економічна наукова рада», 2017

© Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», 2017

ISSN 2522-9044

Key title: Naukovij disput: pitannâ ekonomiki ta finansiv

Abbreviated key title: Nauk. disput: pitannâ ekon. finans.

Parallel title: Naučnyj disput: voprosy èkonomiki i finansov

Parallel title: Scientific debate: economy and finance

Variant title: Naukovij disput: pitannâ ekonomiki ta finansiv. Zbirnik tez naukovih robît ... Mižnarodnoï naukovo-praktičnoï konferencii

Організаційний комітет конференції:

Голова редакційної колегії: **Тарасенко Ірина Олексіївна** — доктор економічних наук, професор.

Заступник голови редакційної колегії: **Коваленко Дмитро Іванович** — кандидат економічних наук, доцент.

Заступник голови редакційної колегії: **Золковер Андрій Олександрович** — кандидат економічних наук.

Член редакційної колегії: **Денисенко Микола Павлович** — доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної академії інвестицій і економіки будівництва, академік Академії будівництва України та Української технологічної академії.

Член редакційної колегії: **Кухленко Олег Васильович** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Чубукова Ольга Юріївна** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Драган Олена Іванівна** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Захарін Сергій Володимирович** — доктор економічних наук, старший науковий співробітник, професор.

Член редакційної колегії: **Лойко Валерія Вікторівна** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Скрипник Маргарита Іванівна** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Селіверстова Людмила Сергіївна** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Гоблик Володимир Васильович** — доктор економічних наук, кандидат філософських наук, доцент, Заслужений економіст України.

Член редакційної колегії: **Мигус Ірина Петрівна** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Єфименко Надія Анатоліївна** — доктор економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Ніценко Віталій Сергійович** — доктор економічних наук, доцент.

Член редакційної колегії: **Чаленко Надія Володимирівна** — кандидат економічних наук, доцент.

Член редакційної колегії: **Бугас Наталія Валеріївна** — кандидат економічних наук, доцент.

Член редакційної колегії: **Русіна Юлія Олександрівна** — кандидат економічних наук, доцент.

Член редакційної колегії: **Белялов Талят Енверович** — кандидат економічних наук, доцент.

Член редакційної колегії: **Рамський Андрій Юрійович** — кандидат економічних наук, професор.

Член редакційної колегії: **Безверхий Костянтин Вікторович** — кандидат економічних наук.

Член редакційної колегії: **Бадзим Олександр Сергійович** — кандидат економічних наук.

Член редакційної колегії: **Квасова Ольга Петрівна** — кандидат економічних наук.

Зміст

СЕКЦІЯ 1. PR, РЕКЛАМА І МАРКЕТИНГ.....	7
Брычкіна Анастасія Владимировна, Николаева Дарія Євгенівна Новый уровень продаж: как достичь желаемого эффекта с помощью нейромаркетинга.....	7
СЕКЦІЯ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ.....	12
Снеткова Аліна Василівна Організаційно-методичні аспекти аудиту інвестицій в необоротні активи на підприємствах промисловості	12
Соловійова Наталія Володимирівна Облік амортизаційних витрат бюджетних установ.....	16
СЕКЦІЯ 3. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	20
Токар Ярина Іллівна, Гоблік Володимир Васильович Законодавче регулювання державної підтримки депресивних ринків праці...20	20
Шепелев Данил Романович, Узденова Зульфія Хусеїновна Тенденции на рынке занятости в России.....	23
СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ	27
Бу Юаньчэн, Калинина Людмила Алексеевна Обеспечение безопасности овощей, производимых в Китае	27
СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ	30
Курбет Олександра Петрівна Соціальні розробки в українській економічній думці (кінець XIX — початок XX ст.).....	30
СЕКЦІЯ 6. ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ	34
Гнідіна Валерія Сергіївна Дослідження міжнародної інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій.....	34
Maisuradze Maryna Yuriiivna On public-private partnership implementation in infrastructure projects.....	39

СЕКЦІЯ 7. МЕНЕДЖМЕНТ І ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ.....	42
Близнюк Татьяна Павловна	
Ценностные ориентации студентов университета	42
СЕКЦІЯ 8. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА.....	47
Шкода Влада Миколаївна, Генералов Олександр Валентинович	
Аналіз вітчизняного та закордонного ринків лакофарбових матеріалів	47
СЕКЦІЯ 9. ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ, СТРАХУВАННЯ І БІРЖОВА СПРАВА.....	52
Hayduk Ivan Stepanovich	
Projections for retirement age in Ukraine and in the world	52
Омельченко Людмила Сергеевна, Лактионова Ольга Ефимовна	
Аутсорсинг в совершенствовании системы управления финансами малого и среднего бизнеса	56
Белялов Талят Енверович, Корінь Ігор Володимирович	
Фінансово-економічна безпека підприємства та напрями її підвищення ...	60
СЕКЦІЯ 10. ЦІНОУТВОРЕННЯ	62
Ляховець Володимир Олегович	
Ціна як макроекономічний фактор розвитку економічного механізму ринку яловичини	62

Секція 1. PR, РЕКЛАМА І МАРКЕТИНГ

Брычкіна Анастасія Владимировна
*магістрант кафедры Финансы и кредит
Ярославского государственного университета
г. Ярославль, Российская Федерация*

Николаева Дария Евгеньевна
*магістрант кафедры управления и предпринимательства
Ярославского государственного университета
г. Ярославль, Российская Федерация*

НОВЫЙ УРОВЕНЬ ПРОДАЖ: КАК ДОСТИЧЬ ЖЕЛАЕМОГО ЭФФЕКТА С ПОМОЩЬЮ НЕЙРОМАРКЕТИНГА

В настоящее время наблюдается весьма интересный процесс — синтез экономических наук с психологией и нейробиологией. В данной статье мы бы хотели обратить ваше внимание на синтез такой экономической науки как маркетинг и нейробиологии, который в научной литературе носит название — нейромаркетинг.

В рамках новой дисциплины — нейромаркетинг, а также развитие новейших нейроимиджинговых методов обещают появление новой междисциплинарной модели, объясняющей механизмы принятия решений. Результаты нейроэкономических исследований демонстрируют, что принятие решений обусловлено работой относительно независимых нейрональных систем мозга, отобранных посредством естественного отбора. Взаимодействие «когнитивных» и «эмоциональных» нейрональных механизмов принятия решений определяет степень рациональности поведения человека.

На современном этапе развития экономики, бизнес, в рамках мирового сообщества, и российского, в частности, вынужден существовать в нестабильных и крайне неблагоприятных условиях, сталкиваясь с множеством проблем, сложность нахождения выхода из которых отражается на всех экономических субъектах (предприятиях, государстве, домашних хозяйствах), через получение экономических выгод.

В такой ситуации ученые-экономисты стали все большее внимание уделять методам воздействия на сознание людей при помощи биологической природы последних, которые способны изменить ситуацию в круговороте денег и товаров: увеличить уровень продаж для предприятий, а значит

увеличить прибыль, повысить собираемость налогов и улучшить уровень жизни населения.

Для этих целей существует множество хорошо известных в маркетинговой среде методов, которые по праву можно назвать традиционными и проверенными: увеличение продаж за счет изменения тарифной политики, продвижение услуг с помощью интернета, улучшение качества продукции, дополнительные вложения в рекламные акции и многое другое.

Несомненно, эти методы проверены годами и, при соблюдении необходимых в конкретной ситуации условий, эффективны. Однако, что мешает конкурентам использовать точно такой же подход и достичь таких же, а может даже больших результатов? Так зачастую зарождается ценовая конкуренция, которая порой становится губительной, особенно для малых компаний или для вновь создаваемых.

Таким образом, мы приходим к выводу, что эпоху тотального индивидуализма, когда каждый отдельный человек стремится быть абсолютно уникальным, предприятия не должны оставаться в стороне, им необходимо приобретать индивидуалистические черты, ориентируясь не только на потребности своего потребителя, но и на образ его мыслей, на психологические особенности, на самые глубинные инстинкты. Отсюда следует, что незаменимым инструментом для предприятий может стать нейромаркетинг.

Нейромаркетинг, как инструмент влияния на потребительское поведение, все больше и больше завоевывает популярность среди маркетологов-практиков, поскольку он становится одним из необходимых условий запуска успешных рекламных кампаний.

К нейромаркетингу обращаются при создании и продвижении нового продукта. Он помогает с научной точностью определить, какой цвет, слово, образ, звук, запах и вкус привлекает целевую аудиторию и оказывает максимальное воздействие на подсознание.

Начнем с того, что дадим краткое разъяснение явлению нейромаркетинга.

Нейромаркетинг — междисциплинарная область, находящаяся на стыке нейробиологии, психологии и поведенческой экономики. Этот термин ввел в обиход профессор Эйл Смиidt в 2002 году. С его помощью он описал возможности коммерческого использования нейробиологии с целью повышения эффективности маркетинговых мероприятий. По сути, это исследование мозга человека с целью влияния на его потребительское поведение. [1]

Нейромаркетинг — новая область маркетинга, которая использует медицинские методы познания потребительского поведения. Выделяют следующие методы нейромаркетинга (исследования потребительского поведения):

1. фМРТ – функциональная магнитно-резонансная томография, с помощью которой можно получить картинку активности мозга в момент контакта с раздражителем. С помощью этих данных маркетологи могут разработать максимально эффективные рекламные обращения, которые будут апеллировать к нужным чувствам и вызывать правильные эмоции;

2. ЭЭГ – электроэнцефалография (измерение ритмов активности нейронов мозга вследствие изменения внимания, эмоционального состояния);

3. Измерение частоты дыхания, сердцебиения и электрического сопротивления кожи в момент контакта с раздражителем в конкретных условиях;

4. Регистрация сокращения мышц лица с помощью камеры высокого разрешения (помогает анализировать эмоции: удивление, раздражение, радость, страх и др.);

5. Айтрекинг – анализ движения глаз (отслеживание точек фокусировки взгляда человека).

Нейромаркетинг включает прямое использование технологии визуализации головного мозга, сканирования или другой технологии измерения активности мозга для измерения реакции субъекта на конкретные продукты, упаковку, рекламу или другие маркетинговые элементы.

При этом, нейромаркетинг использует 5 основных каналов влияния на потребительское поведение человека: зрение (визуальные эффекты), слух (аудио, звуки), осязание (тактильные ощущения), обоняние (запахи), вкус.

Изучив все вышеуказанные аспекты, невольно возникает вопрос, причем здесь нейромаркетинг? На первый взгляд данными исследованиями должны заниматься ученые в области психологии, биологии, медицины, однако воспользоваться полученными данными должным образом помогут только специалисты в области нейромаркетинга, поскольку основная цель первой группы ученых (психологи, биологи, медики) – понять истинную реакцию потребителя (исследование мозга человека) на определенные раздражители, а второй группы (нейромаркетологов) – на основе полученных данных разрабатывать максимально эффективные рекламные коммуникации, которые позволят с помощью определенных слов, цветовых сочетаний, сюжетов, образов, символов, звуков (то есть визуальных и аудиальных элементов) включить в целевой аудитории состояние готовности покупать.

Российский рынок активно использует новейшие технологии маркетингового продвижения, однако он не проявляет той же тяги к инновациям в отношении анализа эффективности рекламных кампаний. Возможно, кризисные реалии подтолкнул клиентов чаще обращаться к трендовым исследовательским методикам, в числе которых, безусловно, и нейромаркетинг.

Мы не остались в стороне от темы внедрения нейромаркетинга в российских компаниях и провели свое исследование процесса распространения

нейромаркетинга в России, а также рассмотрели влияние нейромаркетинговых технологий на продажи компаний при помощи статистических методов.

Для того чтобы понять, как именно используют нейромаркетинговые технологии компании, и какой результат в итоге получают, мы рассмотрели ряд зарубежных примеров эффективного применения нейротехнологий.

Пример 1. Нейромаркетинг в разработке дизайна. Компания Frito Lay (выпускает чипсы Lay's) провела нейромаркетинговое исследование, которое показало, что спокойные, матовые оттенки цветов упаковок, а также изображения полезной и здоровой пищи не мотивируют потребителей к совершению покупки. Учитывая это, компания сделала упаковки своих продуктов очень яркими и разместила на них изображения жареных чипсов. Продажи после вышеуказанных мер возросли.

Пример 2. Нейромаркетинг в рекламе. В рекламной кампании для Mercedes-Benz Daimler идея заключалась в том, что передние части машины имитировали лица людей. Нейромаркетинговое исследование показало, что такая реклама очень нравилась клиентам, в их мозгу она влияла на центры удовольствия и потому была очень эффективной: благодаря ее эффекту продажи компании в первом квартале возросли на 12%.

Пример 3. Нейромаркетинг в кино. В киноиндустрии нейромаркетинг помогает исследовать реакцию зрителей на развитие сюжета фильма, на спецэффекты и различные варианты окончания фильмов. Например, в отношении фильма «Хороший, плохой, злой» были проведены исследования, которые показали, что фильм вызывает довольно стереотипную реакцию у всех зрителей. Некоторые продюсеры привлекают специалистов нейромаркетинга для того, чтобы по результатам исследований выбрать наиболее привлекательную для зрителей концовку фильма. Компания Innerscope Research организовала интересное исследование в области нейромаркетинга: группе из 1000 зрителей показывались трейлеры 40 фильмов. Во время просмотра замерялись биометрические показатели испытуемых: сердцебиение, потливость, активность дыхания, реакции глаз. Выяснилось, что остросюжетные приключенческие фильмы вызывают наиболее сильные реакции. Возможно, именно поэтому фильму «Пираты Карибского моря 3» удалось собрать \$90 млн за первые пару дней показов. Из этого можно сделать вывод: применение нейромаркетинга в кинопроизводстве может помочь заранее определить успешность фильма либо его ожидаемый провал.[2]

Российский кинематограф последовал примеру своих зарубежных коллег и использовал нейромаркетинговые технологии. «Нейротренд» тестировали фильмы «Ёлки 1914», обе части «Горько», «Легенда № 17», «Экипаж» с целью заранее выявить потребность потребителя и заранее определить успешность кинокартины.

Согласно, аналитическим процедурам, в том числе с использованием технологий поиска по ключевым словам wordstat, установлено, что поисковые запросы со словом нейромаркетинг в России в месяц в среднем составляют 0,6% от запросов по ключевому слову маркетинг. Это позволяет говорить о крайне скудной осведомленности в инновационной сфере

нейромаркетинговых технологий пользователей, так или иначе заинтересованных в маркетинге. Это и ряд других исследований, позволило нам сделать вывод о том, что сфера нейромаркетинга только начинает свой путь становления на просторах России. И для нас стало важным выработать наиболее общие рекомендации для желающих воспользоваться данными технологиями, а также доказать эффективность их внедрения.

Литература

1. Все, что вы не знали о нейромаркетинге. URL: <http://kirulanov.com/vse-cto-vy-ne-znali-o-nejromarketinge-metody/>
2. Основные методы нейромаркетинга. URL: <https://www.gd.ru/articles/9400-nejromarketing>
3. Официальный сайт нейромаркетингового агентства. URL: <http://www.salesbrain.com/>

Секція 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Снеткова Аліна Василівна
*аспірант кафедри обліку та аудиту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ІНВЕСТИЦІЙ В НЕОБОРОТНІ АКТИВИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРОМИСЛОВОСТІ

Проведення економічних реформ та забезпечення сталого розвитку економіки із інноваційно-інвестиційними орієнтирами, розвиток вітчизняного виробництва потребує значних інвестицій в необоротні активи підприємств, які є основою розбудови окремих видів економічної діяльності та країни в цілому.

Розвиток вітчизняних підприємств переробної промисловості України обмежується аварійними і поточними ремонтами супроводжується підвищенням їх залежності від деталей та комплектуючих переважно іноземного виробництва, відмовою від фінансування прикладних досліджень, збільшенням частки довгострокових запозичень у загальній структурі джерел фінансування. Це порушує збалансованість, пропорційність й комплексність розвитку техніко-технологічної бази, знижує рівень наукового обґрунтування проектних рішень щодо формування відтворювального механізму засобів виробництва, які є базовою складовою необоротних активів підприємств.

Залучення інвестицій вимагає посиленого контролю. Систематичний і ефективний аудиторський контроль за інвестиціями в необоротні активи і операціями з ними є засобом зворотного зв'язку між об'єктом і системою управління, що інформує про дійсний стан керованого об'єкта, фактичне виконання управлінського рішення [4].

Все це зумовлює необхідність доповнити і розширити сферу наукових досліджень з обліку та аудиту інвестицій в необоротні активи підприємств. В умовах, що склалися, особливої актуальності набувають питання вдосконалення методичного забезпечення аудиту процесу капітального інвестування та розвитку його інструментарію. Аудит капітальних інвестицій є одним із найважливіших і проблемних ділянок перевірки, так як

при аудиті досліджуваного сегмента обліку виникають проблеми інформаційної бази, що робить перевірку трудомісткою, при цьому обмежуючи перелік контрольних процедур.

Однією із перспективних форм системи внутрішнього контролю, що застосовуються в практичній діяльності є внутрішній аудит. Науковці по-різному трактують визначення поняття «внутрішнього аудиту». Ф. Ф. Бутинець визначає внутрішній аудит як організовану на підприємстві, діючу в інтересах його керівництва чи власників та регламентовану внутрішніми нормативними актами систему контролю за дотриманням встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, складання та подання звітності, внутрішнього її аналізу та надійністю функціонування всієї системи внутрішнього контролю [1; с. 188].

На думку Н. І. Дорош внутрішній аудит — це незалежне об'єктивне підтвердження та консультування, що розроблені для підвищення ефективності та поліпшення діяльності підприємства [2].

Важливим питанням організації внутрішнього аудиту на підприємстві будь-якої форми власності є, з одного боку, побудова раціональної структури апарату його управління, а з іншого — застосування відповідної організаційної форми. Це може бути як створення служби внутрішнього аудиту всередині підприємства, так і укладання угоди на надання послуг з питань, що стосуються внутрішнього аудиту незалежними аудиторськими фірмами (аутсорсинг).

Аутсорсинг — це передача організації частини своїх завдань чи процесів на договірній основі сторонньому виконавцю (організації або фізичній особі), який є фахівцем у цій галузі та володіє необхідним досвідом, знаннями та технічними засобами. Можливий і третій варіант — прийняття на роботу вузькоспеціалізованих працівників для виконання певних завдань, які не в змозі виконати власні працівники підприємства. Така форма організації добре відома, як аутстафінг.

Аутстафінг — це виведення працівників зі штату персоналу підприємства та оформлення його у штаті іншої компанії із забезпеченням виконання трудових обов'язків на цьому підприємстві.

Організація процесу внутрішнього аудиту на всіх його стадіях вимагає створення відповідних організаційних регламентів, до яких можна віднести технологічні карти аудиту та робочі зошити аудиторської документації. Застосування технологічних карт дасть можливість раціонально здійснювати поділ внутрішнього аудиту на блоки перевірки, а застосування робочих зошитів — можливість стандартизувати документальне оформлення аудиторських процедур, що значно знижує витрати часу на складання документів.

Для досягнення поставленої мети аудитором необхідно дотримуватись певної послідовності виконання аудиторських робіт, сукупність яких може бути об'єднана в певні групи, що визначаються як стадії та етапи. Автором пропонується виокремити наступні етапи здійснення внутрішнього аудиту:

I. *Етап визначення стратегічних цілей* керівник служби внутрішнього аудиту проводить діагностику фактичного стану справ у різних напрямках діяльності підприємства, аналізує результати попередніх внутрішніх перевірок, оцінює елементи внутрішнього контролю підприємства. Для визначення пріоритетних напрямів контролю керівник служби внутрішнього аудиту проводить консультації та наради з вищим керівництвом підприємства.

II. *Етап планування* полягає у визначенні строків виконання внутрішнього аудиту, його виконавців, технічних засобів, оцінюванні рівня аудиторського ризику та меж суттєвості, складанні плану та програми внутрішнього аудиту.

III. *Операційний етап* — це основний етап аудиторської перевірки, на якому внутрішній аудитор збирає необхідні аудиторські докази, використовуючи заплановані аудиторські методи, прийоми та процедури. Зібрана внутрішнім аудитором інформація повинна бути належним чином відображена в його робочій документації. Він самостійно приймає рішення щодо методики та правил ведення робочих документів.

IV. *Етап узагальнення інформації* внутрішній аудитор оцінює зібрану в процесі перевірки інформацію згідно з встановленими критеріями, внутрішніми положеннями та інструкціями підприємства, законодавчими та нормативними актами, порівнює кількість виявлених помилок та порушень зі встановленим рівнем суттєвості.

V. *Етап формування висновків* внутрішні аудитори складають аудиторський звіт, розробляють необхідні рекомендації та пропозиції та повідомляють вище керівництво підприємства про отримані результати.

VI. *На завершальному етапі* контроль за усуненням виявлених недоліків та виконанням рекомендацій після обговорення усіх питань з вищим керівництвом здійснює служба внутрішнього аудиту.

Важливим питанням в процесі аудиту об'єктів капітальних інвестицій підприємств швейної промисловості є встановлення доцільності оновлення необоротних активів (в першу чергу, основних засобів). Для оцінки ефективності заміни нового обладнання в роботі запропоновано в процесі аудиту інвестиційної діяльності використовувати схему прогнозного балансу, перевагою якої є те, що в балансі передбачається відображення в активі історичних і прогнозних витрат по експлуатації обладнання, а в пасиві — історичні і прогнозні прибутки (збитки), що дає можливість аудитору робити певні аналітичні висновки [3].

Отже система внутрішнього аудиту на підприємстві за умови дотримання зазначених вимог щодо її організації та послідовності здійснення самого процесу перевірки є гарантією запобігання незаконним діям персоналу підприємства та зниження ризику прийняття недоцільних та неефективних управлінських рішень вищим керівництвом.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Аудит: підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл., 2-е вид., перероб. та доп. / Ф. Ф. Бутинець. — Житомир: ПП «Рута», 2002. — 672 с.
2. Дорош Н. І. Сутність та призначення внутрішнього аудиту / Н. І. Дорош // Вісник ЖДТУ. — 2006. — № 1(35). — С. 41–46.
3. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві / Н. І. Дорош // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. — 2014. — Вип. 44. — С. 148–152. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_31.
4. Мисака Г. В. Бухгалтерський облік: [навч. посіб.] / Г. В. Мисака, В. М. Шарманська. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 400 с.
5. Закон України «Про аудиторську діяльність» Верховна Рада України; Закон від 22.04.1993 № 3125-ХІІ — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>

Соловійова Наталія Володимирівна

*Здобувач кафедри обліку в кредитних і бюджетних
установах та економічного аналізу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна*

ОБЛІК АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВИТРАТ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Облік і контроль за доходами та видатками головних розпорядників є одним із головних завдань бухгалтерського обліку у державному секторі. Питання методики обліку доходів та видатків бюджетних установ досліджували П. Й. Атамас, Ф. Ф. Бутинець, Р. Т. Джога, О. М. Клименко, Т. В. Канєва, М. Р. Лучко, В. І. Лемішовський, Н. М. Позняковська, С. В. Свірко, Н. М. Хорунжак [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12]. Результати дослідження свідчать про надзвичайно різноманітну тематику публікацій з обліку бюджетних установах.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку державного сектору (далі – НП(С)БОДС) 135 «Витрати» регламентує основні вимоги визначення витрат бюджетних установ. Так, згідно НП(С)БОДС 135 «Витрати» передбачено: якщо актив забезпечує одержання економічних вигід протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу їх обсягу (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами [9]. З 1 січня 2016 року суб'єкти державного сектору почали визнавати витрати при нарахуванні амортизації таких активів. Методикою обліку активів, що забезпечують одержання економічних вигід суб'єктом державного сектору протягом кількох звітних періодів, чинною до 1 січня 2017 року не передбачалось визнання витрат через систематичний розподіл їх суми, оскільки це призводило до зменшення суми власного капіталу. По суті оновлена методика обліку амортизаційних відрахувань призвела до викривлення суми фінансового результату. Тому, проблемним аспектом обліку витрат головних розпорядників бюджетних коштів є відображення на рахунках бухгалтерського обліку витрат у вигляді амортизаційних відрахувань, сума яких з початку корисного використання об'єкту є зносом, отже за GFSM 2001 споживанням основного капіталу. Зазначене зумовлює необхідність змін в процедурах їх обліку витрат у частині визнання, у вигляді амортизації.

Для потреб обліку споживання основного капіталу Планом рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі передбачено рахунки з обліку амортизації, зокрема 8014 «Амортизація», 8114 «Амортизація» [8].

Зміна методичних підходів в обліку амортизації призвела до обліковування амортизації на рахунках бухгалтерського обліку витрат, що справило позитивний вплив на можливості управління витратами бюджетних установ та визначення повних витрат звітного періоду. Втім, недоліком такого підходу є те, що методика обліку, яка не передбачає врахування фактичних видатків у момент оприбуткування необоротних активів призводить до розбіжностей у сумі доходів, отриманих розпорядниками у звітному періоді і сумою їх витрат, що, безсумнівно впливає на фінансовий результат, та, потребує оновлення порядку ув'язки показників звітності. Також процедура обліку внесеного капіталу розпорядників бюджетних коштів не передбачає визнання доходів, що цілком слушно і обґрунтовано. Відповідно до оновленого порядку нарахування амортизації та її відображення у складі витрат звітного періоду призводять до збільшення суми витрат без відповідних бюджетних асигнувань, що також — спричинює потребу у зміні традиційного способу ув'язки показників фінансової звітності розпорядників.

Чинною методикою обліку передбачено у складі капіталу розпорядників бюджетних коштів обліковувати первісну вартість необоротних активів у вигляді внесеного капіталу. Це спричинює коригування обсягу власного капіталу за рахунок від'ємного фінансового результату.

Слід окремо зауважити, що за відсутності відхилень в обсягах доходів і витрат за іншими статтями, нарахування амортизації може призвести до перманентно від'ємного фінансового результату протягом років, що призводить до викривлення реального фінансового стану бюджетної установи, повноти виконання нею кошторису, унеможливлення узгодження показників фінансової звітності. Саме тому, доцільно виокремлювати амортизацію при визначенні фінансового результату та повернутися до практики зменшення власного капіталу саме за рахунок впливу обсягу споживання основного капіталу на внесений капітал.

З урахуванням вищевикладеного пропозиції спрямовані на усунення недоліків у відображенні обліку оприбуткування необоротних активів та нарахування їх амортизації у кореспонденції рахунків наведено у табл. 1.

Запропонована методика відображення операцій з нарахування амортизації необоротних активів на рахунках бухгалтерського обліку та із застосуванням запропонованого КЕКВ 2300 «Споживання основного капіталу» не тільки спрощує процедуру обліку, а й забезпечує контроль взаємозв'язку між оплатою за придбаними необоротними активами (касові видатки) та оприбуткуванням об'єктів, визначаючи їх як операції з придбання нефінансових активів без віднесення до складу видатків; дозволяючи обліковувати

безпосереднє використання об'єктів необоротних активів у виробництві та визначати реальну вартість виготовленої продукції, наданих послуг, виконаних робіт у системі головного розпорядника бюджетних коштів з урахуванням реальної участі необоротних активів у цих процесах.

Таблиця 1

Запропонована типова кореспонденція рахунків господарських операції з нарахування амортизації*

КЕКВ	Дебет		Кредит	
1	2		3	
Нарахування амортизації необоротних активів				
2300	8014	«Амортизація»	141	«Знос (амортизація) необоротних активів розпорядників бюджетних коштів»
	8114	«Амортизація»		
Одночасно зменшуємо внесений капітал розпорядникам бюджетних коштів на суму нарахованої амортизації*				
-	5111	«Внесений капітал розпорядникам бюджетних коштів»	8014	«Амортизація»
			8114	«Амортизація»

* Джерело: власна розробка автора

Література

1. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних установах: [навч. посібн.] / Атамас П. Й. — К: Центр навчальної літератури, 2005. — 288 с.
2. Бухгалтерський облік в бюджетних установах: навчальний посібник / [Бутинець Ф. Ф., Остапчук Т. П., Шигун М. М., Береза С. Л., Поліщук І. Р.]; за редакцією проф. Ф. Ф. Бутиньця. — Житомир: ПП «Руга», 2004. — 448 с.
3. Джога Р. Т. Облік в бюджетних установах / Джога Р. Т., Сінельник Л. М., Дунаєва М. В.. — Київ: КНЕУ, 2006. — 480 с.
4. Канева Т. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах / К: Книга, 2004. — 180 с.
5. Канева Т. В. Облік доходів і видатків спеціального фонду бюджетних установ: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит», Київ, 2002. — 21 с.
6. Клименко О. М. Питання обліку доходів і видатків місцевих бюджетів / Удосконалення обліку та аналізу господарської діяльності на основі впровадження нових положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні: Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 16–18 жовтня 200 р. / Відповідальний за виконання В. М. Івахненко. — К.: КНЕУ, 2000. — 268 с.

7. Лучко М. Р. Організація інформаційних систем і технологій обліку в бюджетних установах: [навчальний посібник] / М. Р. Лучко, Н. М. Хорунжак. — Тернопіль, 2002. — 178.

8. Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі» № <http://zakon2.gada.gov.ua/laws/show/z0161-14>.

9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568.

10. Свірко С. В. Реформування обліку бюджетних установ в Україні / Удосконалення обліку та аналізу господарської діяльності на основі впровадження нових положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні: Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 16–18 жовтня 2000 р. / Відповідальний за виконання В. М. Івахненко. — К.: КНЕУ, 2000. — 268 с.

11. Свірко С. В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: [навч. посібник] / К.: КНЕУ, 2004. — 380 с.

12. Хорунжак Н. М. Облік в управлінні витратами бюджетних установ [Текст]: монографія / Н. М. Хорунжак. — Тернопіль: ТНЕУ, 2016. — 237 с. До 50-річчя ТНЕУ.

Секція 3. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Токар Ярина Іллівна
*к.е.н., викладач кафедри туризму і рекреації
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна*

Гоблик Володимир Васильович
*д.е.н., доцент
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна*

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ДЕПРЕСИВНИХ РИНКІВ ПРАЦІ

Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізує програми професійно-технічного навчання, підготовки та перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб [1]. Реалізація цієї конституційної норми на депресивних ринках праці вимагає з боку держави вирішення низки проблем, головною з яких є законодавче врегулювання селективної підтримки локальних депресивних територій.

Попри прийняті за останній період часу нормативні акти, слід підкреслити, що правова база державного регулювання територіального розвитку на сьогоднішній день не є цілісним масивом нормативно-правових документів, де чітко унормовано філософію державної політики, її концептуальну сутність, зміст і форми підтримки проблемних територій. Внаслідок безсистемної нормотворчості на практиці склалося неоднорідне правове поле з багатьма неврегульованими проблемами, що має важливе значення для активізації економічної життєдіяльності та подолання депресивності. Мова, однак, не про штучне нарощування темпів законотворчої діяльності і прийняття нових нормативно-правових актів регулювання і підтримки депресивних територій. Навпаки, йдеться про перегляд принципових засад правового регулювання економічної життєдіяльності на проблемних територіях.

Стосовно депресивних територій з адекватними їм ринками праці законодавча база повинна, на думку вчених [2–8], формуватися на таких принципових положеннях:

- по-перше, враховуючи значну частину субрегіональних ринків праці, які потенційно можна віднести до депресивних, необхідно нормативно закріпити саме поняття «депресивний ринок праці» як об'єкт державного регулювання, законодавчо встановити критерії, показники і параметри їх віднесення зазначених ринків до депресивних. Такими показниками можуть бути рівень зайнятості та зареєстрованого безробіття, рівень працевлаштування, тривалість безробіття, частка зайнятих несільськогосподарськими видами трудової діяльності, обсяг інвестицій у розвиток сфери докладання праці, сальдо трудової міграції, а також показники, які відображають негативну динаміку економічного і соціального розвитку порівняно з середніми показниками по регіону та країні в цілому;
- по-друге, законодавча база повинна закласти правові основи реалізації трудового потенціалу шляхом формування ефективного підприємницького середовища, підтримки множинності форм трудової діяльності як підґрунтя формування багатокладності економіки, застосування антидепресивних заходів з боку держави, здатних оздоровити такі ринки праці. При цьому державну підтримку депресивних територій, заходи щодо їх санації слід розглядати в тісній ув'язці зі статево-віковою структурою населення локальних просторових формувань, професійно-кваліфікаційними параметрами економічно активного населення, його мобільністю, схильністю до інновацій, реалізацією спеціальної політики стосовно зайнятості осіб, які характеризуються низькою конкурентоздатністю на ринку праці;
- по-третє, ключовою проблемою в контексті удосконалення нормативно-правового регулювання депресивних ринків праці є створення сприятливого інвестиційного середовища, законодавче окреслення економічних стимулів для залучення інвестицій у розвиток робочих місць (звільнення в певному часовому ланзі суб'єктів господарювання від сплати податків, консолідація фінансових ресурсів державного, регіонального та місцевого бюджетів у розвиток сфери докладання праці, надання кредитів для організації власного бізнесу, організація підготовки і перепідготовки кадрів за кошти державного бюджету).

Таким чином, метою формування правової бази регулювання соціально-трудових відносин на депресивних територіях повинно стати забезпечення рівних можливостей для економічно активного населення незалежно від віку, статі, соціального статусу щодо реалізації права на працю та вільний вибір трудової діяльності, стимулювання трудової ініціативи, відтворення здатності до праці, формування суспільно необхідної мобільності робочої сили, зняття обмежень у реалізації різних форм мобільності (професійної, секторальної, просторової, соціальної), що сприятиме найбільш повному розкриттю творчого потенціалу кожної людини.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Проблеми державного регулювання депресивних ринків праці: зарубіжний досвід Я.І. Токар, В.В. Гоблик, Т.Д. Щербан Актуальные проблемы современной науки: тезисы докладов XIII Международной научно-практической конференции (Москва–Астана–Харьков–Вена, 28 октября 2016).
3. Регулювання трудовіміграційних процесів в транскордонному регіоні: монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Пітюлича М.І.; [М.І. Пітюлич, В.В. Гоблик, Т.Д. Щербан та ін.] – Мукачево: Вид-во МДУ, 2015 р. – 148 с.
4. Токар Я.І. «Международный опыт регулирования рынков труда» / Я.І. Токар, В.В. Гоблик // Международный научный журнал: сборник научных статей, Киев, 2016. – № 11. – Т. 2. – С. 125–128.
5. Токар, Я.І. Проблеми державного регулювання депресивних ринків праці: зарубіжний досвід / Я.І. Токар, В.В. Гоблик, Т.Д. Щербан // Актуальные проблемы современной науки: тезисы докладов XIII Международной научно-практической конференции (28 октября 2016). Москва–Астана–Харьков–Вена, 2016. – С. 33–35. [Режим доступу: <http://www.inter-nauka.com/issues/conf-2016/october/1625>].
6. Токар, Я.І. Розвиток інституційного середовища регулювання депресивних ринків праці в Україні / Я.І. Токар, В.В. Гоблик, Т.Д. Щербан // Актуальні проблеми економіки і фінансів: збірник тез наукових робіт VII Міжнародної науково-практичної конференції (31 жовтня 2016 року). – Київ–Санкт-Петербург–Відень, 2016. – С. 10–12. – [Копія] [Журнал проіндексовано – РІНЦ].
7. Токар Я.І. Інструменти стимулювання розвитку підприємництва в гірських регіонах / Я.І. Токар, В.В. Гоблик, Т.Д. Щербан // Актуальные проблемы современной науки: тезисы докладов XIV Международной научно-практической конференции (29 ноября 2016) Санкт-Петербург–Астана–Киев–Вена, 2016. – С. 47–49.
8. Токар Я.І. Проблеми та перспективи розвитку ринки праці в гірських населених пунктах / Я.І. Токар, В.В. Гоблик, Т.Д. Щербан // Глобальные проблемы экономики и финансов: тезисы докладов научно-практической конференции (30 ноября 2016) Киев–Прага–Вена. – 2016. – С. 28–30.

Шепелев Данил Романович

*студент кафедры экономики и внешнеэкономической деятельности
Северо-Кавказского федерального университета
г. Ставрополь, Российская Федерация*

Узденова Зульфия Хусеиновна

*студентка кафедры экономики и внешнеэкономической деятельности
Северо-Кавказского федерального университета
г. Ставрополь, Российская Федерация*

ТЕНДЕНЦИИ НА РЫНКЕ ЗАНЯТОСТИ В РОССИИ

Занятость и экономическая активность населения остаются на близком к исторически максимальному уровню, а безработица близка к минимальной. За первые три месяца 2017 года численность экономически активного и занятого населения практически не изменилась по сравнению с тем же периодом 2016 года. Но с учётом сезонных колебаний уровень экономической активности и уровень занятости населения поднялись выше 65% соответственно, компенсируя сокращение численности работоспособного населения.

В результате незначительно снизилась безработица. Уровень безработицы упал до 5,5% в первые три месяца 2016 года, по сравнению с 5,6% в соответствующий период предыдущего года (рисунок 1).

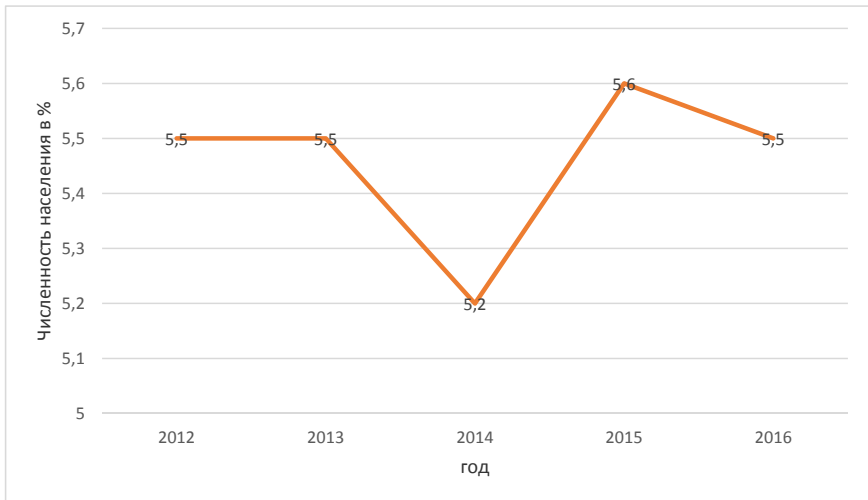

Рис. 1. Уровень безработицы в % [6].

Важно отметить, что Россия находится далеко не на последнем месте в рейтинге стран по уровню безработицы. Тем не менее, в России сложная ситуация на рынке труда наблюдается во многих отраслях. Так, в сфере услуг за этот год около 16% руководителей организаций сокращали штат сотрудников. Помимо этого, проходили увольнения работников туристических организаций (ввиду снижения доходов населения сократилось количество путешествующих россиян), а также рекламных компаний и станций технического обслуживания автомобилей. Всё это связано с протекающим в данный момент в России кризисом, повлекшим за собой снижение платежеспособности граждан. Также отмечается тенденция сокращения количества сотрудников в сфере торговли [5].

В лучшем положении сейчас находятся отрасли, которым государство оказывает финансовую поддержку: фармацевтика, пищевая промышленность, IT-сектор. На этих направлениях спрос на редких инженерных специалистов и квалифицированных управленцев растет.

Структура безработицы остаётся неизменной, сохраняя те же различия между мужской/женской безработицей и безработицей в городской/сельской местности. Многие безработные (30% безработных) ищут работу более года. В связи с низкой мобильностью трудовых ресурсов уровень безработицы по-прежнему значительно варьировался в регионах, хотя тренд следовал общенациональным тенденциям. Другие индикаторы рынка труда не испытали значительных изменений. Доля вакансий незначительно снижается, отражая слабую динамику в реальном секторе. Количество частично занятых растёт медленно, и по-прежнему существенно ниже уровня кризисного 2009 года. Пропорция замещения уволенных работников вновь принятыми остаётся стабильной. Постепенно снижается среднее количество отработанных часов. Незначительно поменялся отраслевой состав занятости. Наибольший рост уровня занятости во второй половине 2016 года, в сравнении со второй половиной 2015 года, зарегистрирован в добывающей промышленности (5%) и сфере образования (3%), при почти повсеместном снижении занятости в строительной отрасли (5%) и финансовом секторе (4%).

Реальная заработная плата начала расти по мере замедления темпов инфляции. Рост наблюдался с августа 2016 года, а за первые три месяца 2017 года зарплаты выросли в среднем на 1,9% по сравнению с тем же периодом 2016 года. Быстрее всего росли зарплаты в торгуемых секторах, особенно в сельском хозяйстве (5,6% за последние 6 месяцев по сравнению с тем же периодом год назад) и в обрабатывающей промышленности (3,7%). Сильнее всего упали заработные платы в секторе недвижимости (6,5%) и ЖКХ (3,4%). Однако, реальные располагаемые доходы продолжили падение, в основном из-за несвязанных с заработной платой составляющих. Рост реальных располагаемых доходов на 8% в январе 2017 года объясняется разовой выплатой пенсионерам суммы в 5000 рублей. В остальные

месяцы конца 2016 — начала 2017 года динамика реальных доходов была отрицательной.

Это можно также объяснить и тем, что доходы самозанятого населения и малых предпринимателей не попадают непосредственно в поле зрения статистики доходов, а потому эти данные менее надёжны. Такие источники дохода играют особенно важную роль для людей, находящихся в нижней части шкалы распределения по доходам. С поправкой на разовую выплату пенсионерам в январе 2017 года динамика пенсионных доходов в реальном выражении остаётся отрицательной. В 2016 году пенсии были проиндексированы на 4%, что ниже инфляции того года. Более того, эффективная ставка индексации был даже несколько ниже из-за меньшей индексации минимального прожиточного уровня и соответственно доплат к пенсиям, которые ему соответствуют.

Под действием продолжающегося снижения реальных располагаемых доходов уровень бедности незначительно вырос в 2016 году. В 2016 году 19,8 млн человек, или 13,5% населения имели доход ниже прожиточного минимума. Это на 0,2 процентных пункта выше, чем год назад. Уровень бедности повысился в 2016 году по сравнению с 2015 во втором полугодии, что частично связано со снижением величины прожиточного минимума в номинальном выражении.

Таким образом, можно сделать вывод, что для улучшения ситуации должны быть предприняты дополнительные меры по снижению напряженности на рынке труда путем поддержки реального сектора экономики, малого и среднего бизнеса и повышения доступности кредитных ресурсов. В связи с тем, что российская экономика находится в состоянии глубокой трансформации, в ближайшее время нашей стране необходимо провести полное обновление экономической системы, которая будет соответствовать тому, что происходит в мировом социальном и экономическом порядке [5].

Литература

1. Джавадова О. М. Особенности экономического взаимодействия России со странами СНГ / Производственные, инновационные и информационные проблемы развития региона: материалы Международной научно-практической конференции (Ставрополь, 16–17 октября 2014 г.). Ставрополь: Издательство «АГРУС», 2014. С. 89–94.
2. Джавадова О. М., Линова О. С. Современная геополитика и ее влияние на российскую экономику / Вестник Северо-Кавказского федерального университета. 2014. № 6 (45). С. 121–125.
3. Джавадова О. М. Современные проблемы российской экономики и пути их преодоления / Современные вызовы и реалии экономического развития России

материалы Международной научно-практической конференции (Ставрополь, 08–10 апреля 2015 г.). Ставрополь: Северо-Кавказский федеральный университет, 2015. С. 60–61.

4. Иванющенко А. И., Шепелев Д. Р. Российская безработица в условиях современной экономической ситуации / Молодые экономисты – будущему России: материалы VII Международной научно-практической конференции студентов и молодых ученых (Ставрополь, 10–12 дек. 2015). Часть 1. – Ставрополь: Секвойя, 2015. – С. 279–281.

5. Рыбасова М. В., Шепелев Д. Р. Российский рынок труда в современных экономических условиях / Вопросы управления и экономики: современное состояние актуальных проблем: сб. ст. по материалам I Международной научно-практической конференции «Вопросы управления и экономики: современное состояние актуальных проблем». – № 1(1). – М., Изд. «Интернаука», 2017.

6. Официальный сайт Федеральная служба государственной статистики – [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: <http://www.gks.ru>

Секція 4. ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Бу Юаньчэн

*аспирант кафедри економіки і бухгалтерського учета в АПК
Института економіки, управління і прикладної інформатики
ФГБОУ ВО «Иркутский аграрный университет им. А.А. Ежевского»
п. Молодежный Иркутского района, Российская Федерация*

Калинина Людмила Алексеевна

*д.э.н., профессор, зав. кафедры економіки і бухгалтерського учета в АПК
Института економіки, управления і прикладной інформатики
ФГБОУ ВО «Иркутский аграрный университет им. А.А. Ежевского»
п. Молодежный Иркутского района, Российская Федерация*

ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ ОВОЩЕЙ, ПРОИЗВОДИМЫХ В КИТАЕ

Производство овощей, наряду с производством зерна и других продуктов питания, является важной составляющей продовольственной безопасности каждой страны. При оценке данного показателя следует учитывать не только физическую и экономическую доступность данных видов продуктов питания, но и их экологическую безопасность при производстве, а также безопасность для здоровья человека уже в виде готового продукта.

В настоящее время среди глобальных проблем выделяют многочисленные факты загрязнения окружающей среды и заражение земель, которые негативно сказываются на качестве потребляемых населением планеты продуктов питания.

Рассмотрим ситуацию по данной проблематике на примере Китая.

По данным международного фонда «The Lancet» жители Китая считают обеспеченность продовольствием и его безопасность вторым (после землетрясений) по остроте фактором, способным нанести непоправимый урон их жизни [2].

Случаи, связанные с безопасностью продовольствия в Китае, вызывают среди населения опасения и беспокойство. В связи с этим, в стране предпринят ряд мер по восстановлению общественного доверия к производителям сельскохозяйственного сырья и продовольствия. Для решения данной проблемы властями внесены изменения и дополнения в ранее действующее законодательство по вопросам обеспечения населения доступным

и безопасным продовольствием. Реализация принятых нормативных правовых изменений вызывает большое внимание всего мирового сообщества [1].

Законом о продовольственной безопасности КНР предусмотрено:

- проведение жесткого контроля за изготовлением продуктов детского питания;
- обязательное этикирование производимого и реализуемого продовольствия на предмет содержания в нем генетически модифицированных организмов [3].

По мнению академика Китайской академии инженерных наук Чэнь Цзюньши, являющегося специалистом в области продовольственной безопасности, несомненной особенностью «Закона о продовольственной безопасности» в новой редакции является ужесточение мер наказания, предусматривающих не только административные взыскания, но и уголовную ответственность [2].

При рассмотрении вопроса безопасности овощей специалистами производится оценка содержания в них нитратов и пестицидов.

Нитраты повреждают ДНК и клетки, вызывают их мутации и опухолевый рост. Кроме того, нитраты, попадая из овощей, в условиях влажности и тепла или в процессе пищеварения в кишечнике человека превращаются в нитритные соединения.

В настоящее время содержание нитратов в овощах исключить практически невозможно, но возможно их контролировать. В небольших количествах они безопасны для организма. Однако, в случае их потребления в большом количестве, возникает серьезная опасность для здоровья человека.

Наличие пестицидов в организме человека может вызывать:

- отравление с тошнотой, рвотой;
- мутации клеток и опухоли;
- поражение нервной системы;
- поражение печени.

С учетом того, что предельное и максимальное количество нитратов содержится в ранних овощах, их употребление в больших количествах не рекомендовано людям пожилого возраста, а также лицам, страдающим анемией, заболеваниями дыхательной и сердечно-сосудистой системы.

Накопление пестицидов в человеческом организме подрывает его здоровье, сокращая продолжительность жизни и провоцируя эндокринные болезни, снижение иммунитета, проблемы легких и сердца.

Среди овощей, которые наиболее часто удобряются пестицидами и лучше всего их удерживают можно выделить:

- сельдерей;
- паприку;
- белокочанную капусту;
- помидоры;

– картофель.

К овощам, которые практически не подвержены воздействию пестицидов относят:

- репчатый лук;
- баклажаны;
- кукурузу;
- сладкий горошек;
- цветную капусту;
- спаржу.

Ранее для проверки на содержания в овощах нитратов и пестицидов требовались только отдельные лаборатории. В настоящее время что бы обезопасить себя от употребления овощей с высоким содержанием нитратов и пестицидов можно использовать специальные тесовые системы и мобильные нитратомеры, нитратомеры-дозиметры, которые имеются в свободной продаже.

В домашних условиях можно воспользоваться и аптечным средством: к соку овощей в отношении 1:1:1 необходимо добавить физический раствор, а затем риваноловый раствор. Появление у полученного общего раствора бледно-розовой окраски будет свидетельствовать о недопустимом уровне нитратов, содержащихся в овощном соке.

Правительство КНР, несмотря на трудности, с которыми сталкивается страна, активно занимается проблемами сельского хозяйства и безопасностью производимого в стране продовольствия. Результатами такой политики стало то, что Китай на сегодняшний день является самым крупным мировым производителем продукции сельского хозяйства, кроме того, доля людей, страдающих от недоедания и голода внутри страны, значительно снизилась.

Таким образом, можно говорить о высоких стандартах качества овощей, производимых на территории Китая, что является результатом работы его властей по обеспечению продовольственной безопасности и качества продуктов питания, производимых внутри страны.

Литература

1. Кучук О. В. Отраслевая структура экономики Китая [Электронный вариант] / О. В. Кучук // Учебное пособие. – URL: <http://www.studfiles.ru/view/3542308>.
2. Осипова А. И. Политика Китая в области обеспечения продовольственной безопасности: экологический аспект / А. И. Осипова // Материалы VIII Международной студенческой электронной научно конференции «Студенческий научный форум». – 2016. – [Российская академия естествознания]. – URL: <http://www.scienceforum.ru/2016/1386/23226>.
3. Чун Яту. Безопасность на кончике языка/ Чун Яту// Журнал Китай. – 2015. – № 10. – С. 25–26.

Секція 5. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Курбет Олександра Петрівна
*кандидат економічних наук,
науковий співробітник відділу економічної історії
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
м. Київ, Україна*

СОЦІАЛЬНІ РОЗРОБКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДУМЦІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Формування ринкової економіки кінця ХІХ – початку ХХ ст. мало істотний вплив на суспільно-економічні відносини. Змінювалася структура суспільства, виникали нові соціальні прошарки, набував поширення робітничий рух. В економічній думці того періоду найбільш яскравою реакцією на вказані зміни було зародження соціального напрямку, що формувався під впливом історичної школи. Вітчизняні історики економічної думки позиціонують соціальний напрям, представлений німецькими вченими Р. Штольцманом, Р. Штаммлером, Ф. Оппенгеймером та О. Шпанном, як третій етап її (німецької історичної школи) розвитку, що відзначився спрямованістю на вирішення практичних проблем, зокрема у розробці регуляторної політики держави стосовно унормування праці підлітків, впровадження різних видів страхування робітників, встановлення пенсій тощо. Специфіка досліджень представників соціального напрямку економічної думки, пов'язана з відсутністю засадничих праць з чітко визначеним категоріальним апаратом, зумовила доволі розлоге трактування його персонального складу.

Аналогічна ситуація складалася і на вітчизняних теренах, що дало підставу сучасним дослідникам української економічної думки зараховувати до послідовників соціального напрямку більшість відомих учених того часу, як то: О. Білімович, М. Бунге, С. Вітте, В. Железнов, О. Миклашевський, Д. Піхно, М. Туган-Барановський, Г. Цехановецький та ін. Названі економісти не обмежувалися розробками проблем виключно соціального характеру, намагаючись здійснювати аналіз економічних явищ у тісному зв'язку із соціальними проблемами. Ці спроби реалізувалися у залученні

вітчизняними вченими принципів етики, моралі і права до наукового обґрунтування соціально-економічного розвитку господарства, що можна кваліфікувати як формування міждисциплінарного підходу в економічних дослідженнях.

Особливе місце в українській економічній думці періоду ринкових перетворень посідало робітниче питання. Значна зацікавленість даною проблемою була викликана об'єктивними факторами: інтенсивний розвиток промисловості спричинив процес індустріалізації та перехід від мануфактури до фабрики; зростання чисельності безземельних селян, що забезпечили резерв дешевої робочої сили для промисловості; зростання кількості фабрик та чисельності фабричних працівників.

Окремо варто відзначити останній фактор — зростання чисельності фабрично-заводських робітників, — адже даний процес супроводжувався проявом ціннісних та моральних провалів нижчих прошарків населення. Працівника мануфактури, який став працівником великого промислового підприємства, вже не стримував звичний патріархальний уклад, за якого він був підпорядкований майстру-господарю. Відтепер працівник міг покладатися лише на себе, відповідальність за власне життя важким тягарем лягла на його плечі. В умовах значного скупчення фабричного люду на фабриках, у майстернях, тісних переповнених помешканнях проявлялися негативні наслідки фабричного виробництва: зростання кількості злочинів, розповсюдження пияцтва і розпусти у містах [1, с. 5].

Одним із найголовніших елементів глибокого соціального реформування було фабричне законодавство — галузь соціальної політики, «шляхом якої держава, — за словами М. Цитовича, — прагне надати підтримку в економічній боротьбі найслабшим в соціальному сенсі класам населення» [2, с. 59]. Проблема вирішення питання законодавчого регулювання робітничого договору назрівала у зв'язку з розвитком виробництва, що супроводжувалося жадливою експлуатацією, використанням на фабриках дитячої праці та нестерпним становищем жінок, яких з-поміж іншого примушували працювати одразу після пологів.

Фабричне законодавство відображало соціальну спрямованість ринкових перетворень, їх підпорядкування завданням підвищення життєвого рівня широких верств населення, як одного з принципів, покладених в основу ринкових реформ. На вітчизняних теренах особливий внесок у його розробку та впровадження був зроблений М. Бунге. Вчений притримувався думки, що у трудовому питанні робітник не повинен повністю покладатися на державу. Дане питання має вирішуватися на трьох рівнях: по-перше, «завдання держави полягає у встановленні юридичних норм», які би полегшили об'єднання робітників у різного роду союзи, або ж, за словами вченого, об'єднали «розрізнені атоми, на які розпався колишній господарський устрій» [3, с. 276]; по-друге, більш освічений

прошарок населення має усвідомлювати свою просвітницьку місію (зокрема стосовно питань особистої чистоти та гігієни) та нести її в трудові маси; по-третє, самі робітники мають усвідомлювати необхідність наполегливого докладання зусиль для покращення господарського порядку. Таким чином, у М. Бунге простежується ідея соціального партнерства, яка полягає у вирішенні суперечностей між капіталом та працею шляхом усвідомлення та реалізації співпраці уряду, громадськості та робітників.

Вчений вбачав успішний розвиток капіталізму у покращенні умов праці робітників, підвищенні їх заробітної плати, рівня культурного розвитку тощо. За його словами, «зосереджене фабричне народонаселення дало можливість дізнатися всю безодню невігластва, в яку був занурений нижчий прошарок промислового населення і увійти у відкриту боротьбу зі злом, яке до тієї пори крилося у темряві» [1, с. 5]. На боротьбу із цим злом — негативними соціальними наслідками розвитку промисловості — значною мірою була спрямована реформаторська діяльність вченого [докл. див.: 4, с. 47–51].

Питання фабричного законодавства досліджували також К. Воблий, М. Зібер, В. Желєзнов, А. Ісаєв, М. Соболев, М. Туган-Барановський, І. Янжул та інші. Вони продовжили розробки проблеми трудового договору, захисту прав робітників, тривалості робочого дня, мінімальної погодинної оплати праці, охорони праці, ролі профспілок у відстоюванні інтересів найманих працівників тощо.

Впровадження фабричного законодавства в Російській імперії було довгоочікуваним та сприймалось позитивно. За словами А. Ісаєва, воно захищало три сфери інтересів: тілесне (фізичне) здоров'я робітників, їх розумові інтереси та чистоту моральності (рос. — «чистоту нравов»). Однак поза увагою вчених не залишилися і недоліки фабричного законодавства, зокрема: недосконалість системи штрафів; невизначеність кола відомства фабричної інспекції; відсутність визначення характеристик фабрики, мануфактури і заводу; ієрархія та підпорядкованість інспекторів, які робили з них звичайних бюрократів та чиновників тощо. Таким чином, попри прогресивність пов'язану із самим фактом його впровадження, фабричне законодавство, за справедливою оцінкою вітчизняних вчених, було недовершеним і потребувало подальшого доопрацювання та розширення сфери застосування.

Важливе місце у розвитку соціального спрямування економічних досліджень посідала також проблема встановлення залізничних тарифів, пов'язана із суспільним значенням залізничних шляхів сполучення. М. Бунге, Д. Піхно, М. Цитович, О. Білімович та інші вбачали в останніх елемент ринкової інфраструктури, що має важливе господарське та соціальне значення, адже залізниці, окрім сприяння розвитку промисловості, зближували людей. З огляду на затребуваність залізничного виду

транспорту, вчені усвідомлювали необхідність державного регулювання тарифів перевезення для надання можливості користування ним якомога більшої кількості населення.

Можна стверджувати, що усвідомлення українськими вченими необхідності залучення до аналізу економічних проблем неекономічних аспектів сприяло формуванню соціального напрямку на вітчизняних теренах. Своєю чергою, широкий спектр напрацьованих соціального характеру (окрім вже згаданих робітничого питання та регулювання залізничних тарифів), таких як: податкова політика, соціальні підходи до проблем ціноутворення та розподілу тощо, потребує подальших наукових розвідок.

Література

1. Бунге Н. Х. Значение промышленных товариществ и условия их распространения. Часть 1 / Н. Х. Бунге. — СПб: В типографии Эдуарда Веймара, 1857. — С. 3–31.
2. Цытович Н. М. Курс лекций по полицейскому праву (На правах рукописи) / Н. М. Цытович. — К.: Тип. Я. Б. Неймана, И. Т. Фельдзера и Ш. Б. Горенштейна, 1907. — 124 с.
3. Бунге Н. Х. Полицейское право. Введение и государственное благоустройство. Том 1: Курс, читанный в Университете Св. Владимира профессором Н. Бунге / Н. Х. Бунге. — К.: В университетской типографии, 1869. — IV + IV + 334 с.
4. Курбет О. П. Ідеї державного регулювання економіки у науково-практичному доробку М. Х. Бунге / О. П. Курбет // Економіка та підприємництво: зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів. — 2012. — Вип. 29. — С. 45–53.

Секція 6. ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

Гнідіна Валерія Сергіївна
*студентка кафедри економіки та МЕН
Маріупольського державного університету
м. Маріуполь, Україна*

ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Однією із рис сучасної світової економіки є посилення значення іноземних інвестицій, особливо прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Необхідно відзначити, що в ролі прямого інвестора найчастіше виступають саме транснаціональні корпорації, тому що для них не існує поняття національних чи регіональних кордонів: відносини спеціалізації та кооперації встановлюються і розвиваються між підприємствами, які розташовані у різних країнах, але належать до однієї корпорації.

Щоб зрозуміти, наскільки в останній час активізувалася інвестиційна діяльність міжнародних ТНК, необхідно провести аналіз припливу прямих іноземних інвестицій. Нагромаджений обсяг продажів закордонних філій ТНК у 2016 році склав приблизно 26 трлн дол., обсяг виробленої цими філіями доданої вартості перевищував 9% світового ВВП, а їх експорт оцінювався в 7,5 млрд дол., складаючи третину всієї світової торгівлі.

Домінуюче положення у світі за ПІІ транснаціональних корпорацій в 2016 р. як і раніше, займають компанії ЄС, Японії і США, де базується 85 ТНК, що входять в число 100 найбільших ТНК світу. Найбільшими інвесторами в 2016 році виступали «General Electric» (США, Канада), «Royal Dutch Shell plc» (Великобританія), «General Motors» (США), «Total SA» (Франція), «Toyota Motor» (Японія), «Walmart» (США), «Samsung Electronics» (Республіка Корея) та «CITIC Group» (Китай) [1].

Для оцінки динаміки та прогнозування краще використовувати нагромаджені показники діяльності ТНК, за їх допомогою можна прослідити не лише припливи ПІІ, а й їх вилучення із країн. Для цього на основі аналізу часових рядів динаміки були розраховані ланцюгові, базисні та середні показники припливу ПІІ. Результати розрахунків наведені у табл. 1.

Глобальний нагромаджений приплив ПІІ у світі та показники його динаміки (2005–2016 рр.)

Рік	Приплив ПІІ (трлн.\$)	Абсолютний приріст		Коефіцієнт зростання		Темп приросту (%)	
		(трлн.дол.)		Базисний	Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий
		Базисний	Ланцюговий				
2005	11,46	-	-	-	-	-	-
2006	14,15	2,69	2,69	1,23	1,23	23,46	23,46
2007	17,90	6,44	3,75	1,56	1,27	56,20	26,52
2008	15,33	3,87	-2,57	1,34	0,86	33,76	-14,36
2009	18,20	6,75	2,88	1,59	1,19	58,87	18,77
2010	20,19	8,73	1,99	1,76	1,11	76,21	10,92
2011	20,90	9,44	0,71	1,82	1,04	82,42	3,52
2012	22,64	11,18	1,74	1,98	1,08	97,59	8,32
2013	24,53	13,08	1,89	2,14	1,08	114,12	8,36
2014	25,11	13,66	0,58	2,19	1,02	119,18	2,36
2015	24,98	13,53	-0,13	2,18	0,99	118,05	-0,52
2016	26,60	15,14	1,61	2,32	1,06	132,13	6,46
Середнє значення		1,38		1,08		7,96	

З табл. видно, що у 2005–2007 рр. приплив ПІІ збільшувався, макс. приріст за ланцюговими показниками у цьому періоді був досягнутий в 2007 р. (2,6879 трлн дол.). Приріст ПІІ в значній мірі відображав відносно високі темпи економічного зростання і впевнену динаміку діяльності корпорації у багатьох частинах світу. У 2008 р. абсолютний приріст був негативним, що свідчить про різкий спад ПІІ внаслідок сильної кризи, яка вплинула на фінансові та фондові ринки. Але потім до 2014 р. показник мав тільки позитивні значення. Але у 2015 році спостерігався знову негативний абсолютний приріст (-0,1296 трлн дол.). Максимальне значення в ланцюгових показниках абсолютного приросту ПІІ досяг у 2007 році, саме тоді активізувалася діяльність ТНК. За базисними показниками бачимо позитивні прирости, тобто обсяги ПІІ тільки збільшувалися порівняно з 2005 р. Але якщо порівняти базові показники приросту 2007 р. і 2008 р., можна побачити, що у 2008 році вони були нижчими в 2 рази.

Але загалом, обсяги ПІІ стрімко нарощувалися і досягли свого піку в 2016 році (26,59 трлн дол.).

Якщо говорити про темпи приросту, то максимальний ланцюговий темп приросту було досягнуто в 2007 р., який перевищив припливи ПІІ 2006 р. у 1,27 рази або на 26,52% або на 3,7513 трлн дол. Мінімальні ланцюгові темпи приросту припали на 2008 р. та 2015 р. і склали –14,36% та – 0,52% відповідно, тобто обсяги ПІІ 2008 р. виявилися нижче обсягів 2007 р. на 14,36% або у 0,86 рази. Обсяги 2015 р. були нижчими від 2014 р. на 13,52 трлн дол. або у 0,9 разів або на 0,52%.

Базисні темпи приросту показали, що з 2005 р. відбувається збільшення ПІІ, однак у 2008 р. він знизився, але не був найнижчим за весь період. Негативних темпів приросту не спостерігається за весь період. Максимальні базисні темпи приросту спостерігалися у 2016 р. і перевищували рівень 2005 р. на 15,13 трлн грн. або у 2,32 рази або на 132,13%. Відзначимо, що припливи ПІІ протягом усього періоду були більше базового рівня 2005 року.

Також дамо характеристику середнім показникам ПІІ. Значення середнього абсолютного приросту, темпу приросту та коефіцієнту зростання говорить про те, що в середньому щороку інвестиції зростали в абсолютному значенні на 1,38 трлн дол., у відносному – у 1,079 рази або на 7,96%.

Після проведеного аналізу часових рядів динаміки припливу ПІІ у світі, на підставі застосування методу аналітичного вирівнювання було підбрано трендове рівняння, яке максимально описує тенденцію досліджуваного показника. За статистичним критерієм апроксимації найкращою формою трендового рівняння було вибрано рівняння прямої (дивись рис. 1).

На основі цього рівняння було зроблене прогнозування показнику ПІІ до 2019 року. Розрахунки представлені у табл. 2.

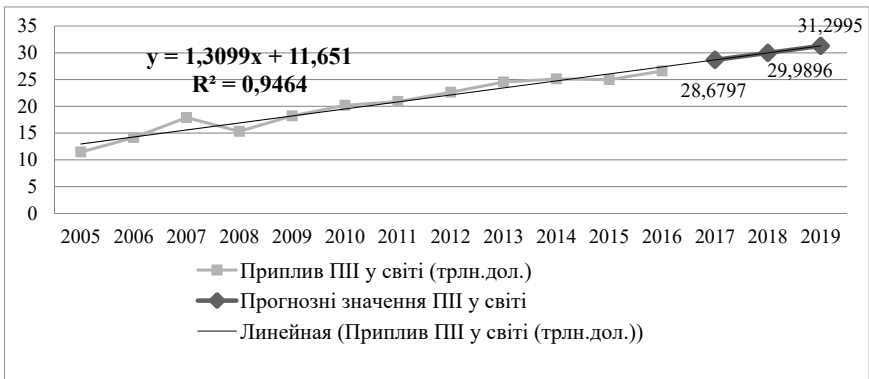

Рис. 1. Лінія тренду і трендове рівняння опису динаміки припливу ПІІ у світі

Фактичні, модельні та прогнозні значення обсягів прямих іноземних інвестицій у світі (2005–2019 рр.)

Роки	Фактичний приплив ПІІ (трлн.дол.)	Параметр t	Модельні значення ПІІ (показники лінійного тренду) (трлн.дол.)	Прогнозні значення припливу ПІІ (трлн.дол.)
2005	11,46	1,00	12,96	-
2006	14,15	2,00	14,27	-
2007	17,90	3,00	15,58	-
2008	15,33	4,00	16,89	-
2009	18,20	5,00	18,20	-
2010	20,19	6,00	19,51	-
2011	20,90	7,00	20,82	-
2012	22,64	8,00	22,13	-
2013	24,53	9,00	23,44	-
2014	25,11	10,00	24,75	-
2015	24,98	11,00	26,06	-
2016	26,60	12,00	27,37	-
2017	-	13,00	28,68	28,68
2018	-	14,00	29,99	29,99
2019	-	15,00	31,30	31,30

Значення показнику детермінації $R^2 = 0,9464$ є дуже близьким до 1, що означає, що наша регресія найкраще апроксимує емпіричні дані припливу ПІІ і його спостережні значення щільно примикають до вибраної лінії регресії.

За допомогою лінії прогнозних значень ПІІ можна прорахувати динаміку зміни показника у 2017–2019 рр. Очікується, що середні значення ПІІ цих 3 років будуть перевищувати попередній період на 1,31 трлн дол. (коефіцієнт при x у рівнянні тренду), чи у 1,44 рази або на 4,6%; що говорить про повільну, але стійку тенденцію зростання ПІІ у майбутньому.

Проаналізувавши динаміку припливу ПІІ, які були вкладені ТНК в економіку країн світу, можна зробити висновок, що очікується зростання ПІІ у майбутньому. На сучасному етапі розвитку Європа стала найбільшим у світі інвестором завдяки масштабному розвороту динаміки міжнародних

злиттів та поглинань [2]. Іноземні інвестиції ТНК Північної Америки залишалися на колишньому рівні, в той час як значне зростання вивозу ПІІ з Канади зводився нанівець помірним зниженням їх вивезення зі Сполучених Штатів. Японські ТНК продовжують шукати можливості зростання за кордоном, інвестуючи п'ятий рік поспіль більш ніж 100 млрд дол.

Таким чином, високі темпи зростання обсягів ПІІ, які спостерігаються в останні роки у світі, обумовлені впевненою динамікою діяльності великих транснаціональних корпорацій у багатьох частинах світу.

Література

1. Global Investment Trends Monitor 2017 – UNCTAD, United Nations, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaeia2017d1_en.pdf
2. World Investment Report 2016 – Investor Nationality: Policy Challenges. – UNCTAD, Geneva, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2016d4_en.pdf
3. UnctadStat. Foreign direct investment [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.asp>

Maisuradze Maryna Yuriivna
PhD (Economics), Senior Staff Scientist
Institute of Industrial Economics of the NAS of Ukraine
Kyiv, Ukraine

ON PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IMPLEMENTATION IN INFRASTRUCTURE PROJECTS

Nowadays development of the country's infrastructure reflects generally the level of its economic development. The spread of transport infrastructure and energy distribution networks, the availability of telecommunications systems and water are some of the essential needs in developing countries. The state inability to fund the projects in those spheres in order to develop national infrastructure and the need to attract foreign investment have become the determining factors that contributed to development of public-private partnership in many countries. And not only developing countries benefit from public-private partnership mechanisms, but also the most developed countries of Western Europe and North America.

According to the World Bank database on private participation in infrastructure, mechanisms of public-private partnership have been actively implemented 1990s (Fig. 1).

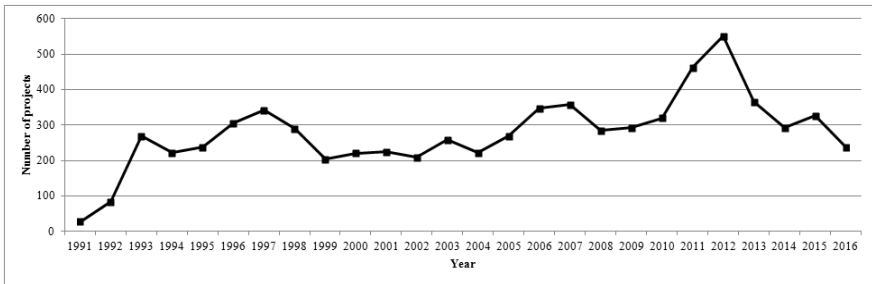

Fig. 1. Dynamics of quantity of public-private partnership infrastructure projects in 1991–2016

Calculated and built based on [1]

It should be noted that for the period 1991–2016, three most notable stages could be identified in acceleration of use public-private partnership in infrastructure projects: the first stage 1994–1997, when the number of projects implemented during one year increased almost in 1,5 times from 223 in 1994

to 342 in 1997; the second stage 2004–2007, when there was an almost similar increase in the number of projects implemented in infrastructure after the relative decrease in 1998–2003; the third stage 2009–2012, which is marked by a significant increase in the number of implemented projects – from 292 in 2009 to 552 in 2012. At the same time, the largest number of public-private partnership projects was recorded in 2012, which amounted to almost 8% of all projects implemented over the past 26 years in these countries. Unfortunately, the following years have not been such successful as 2012.

According to the regional distribution of implemented public-private partnership projects in infrastructure, the biggest part in projects total number was implemented in countries of Latin America and East Asia, cumulative share of which exceeded 60% over the period 1990–2016 (Table 1).

Table 1

Structure of quantity of public-private partnership infrastructure projects over the regions of the world in 1991–2016

№	Region	Projects quantity	Share, %
1	Latin America and the Caribbean	2248	31,12
2	East Asia and Pacific	2098	29,04
3	South Asia	1202	16,64
4	Europe and Central Asia	930	12,87
5	Sub-Saharan Africa	565	7,82
6	Middle East and North Africa	181	2,51
	Total	7224	100,00

Calculated and built based on [1]

The leading countries for implementation of public-private partnerships in infrastructure over the regions are: in Latin America – Argentina, Brazil, and Mexico, in East Asia – China, Indonesia, Malaysia, and Philippines, in South Asia – India, and Pakistan, in Europe and Central Asia – Turkey, and Russian Federation. At the same time, sectors that attracted more than 70% of investment in infrastructure projects in 1991–2016 were Energy and Telecommunications (Fig. 2).

Thus, public-private partnership has been effectively used as an instrument to attract foreign investment to the economy of developing countries for more than 20 years. During the period 1991–2016 public-private partnership projects in infrastructure were implemented with a total investment value of over \$2626 billion [1]. For comparison, that represents almost 30% of the total value of foreign direct investment in countries with low and middle income, which amounted to about \$8600 billion for that period [2]. It should be

noted that Ukraine needs to use more actively opportunities of public-private partnership in infrastructure development as well as experience of other countries, especially considering the fact that for the last two years there was not implemented any public-private partnership infrastructure project according to the World Bank classification.

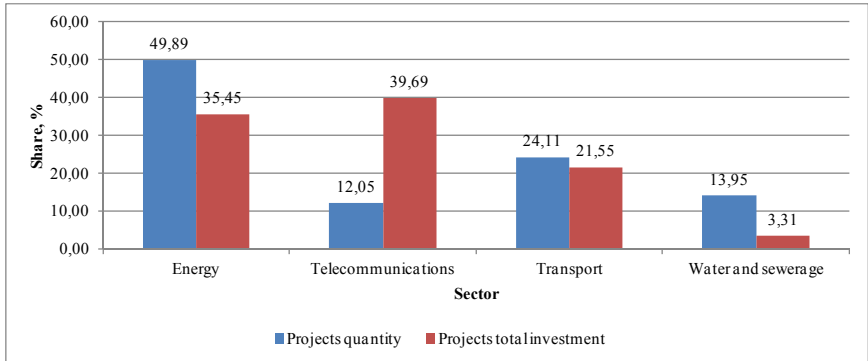

Fig. 2. Structure of public-private partnership infrastructure projects by sectors in 1991–2016
Calculated and built based on [1]

References

1. Region Snapshots: Private Participation in Infrastructure Database [Electronic source].— Access mode: <http://ppi.worldbank.org/data>.
2. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) [Electronic source].— Access mode: <http://data.worldbank.org/indicator/>

Секція 7. МЕНЕДЖМЕНТ І ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ

Близнюк Татьяна Павловна
*к.э.н., доцент, докторант
кафедры менеджмента и бизнеса
Харьковский национальный экономический
университет имени Семена Кузнеця
г. Харьков, Украина*

ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТАЦИИ СТУДЕНТОВ УНИВЕРСИТЕТА

Сущность ценностного подхода в кросс-культурном менеджменте заключается в том, что культура рассматривается как сложная и многоуровневая структура, наиболее глубинную часть которой составляют культурные ценности.

Одной из наиболее известных методик оценки ценностей (ценностных ориентаций) в рамках ценностного подхода является методика, разработанная М. Рокичем [1].

По мнению М. Рокича [3] ценность это «устойчивое убеждение в том, что определенный способ поведения или конечная цель существования являются доминирующими с личной или социальной точки зрения, по сравнению с противоположным или обратным им способом поведения, либо конечной целью существования».

Методика оценки ценностей М. Рокича базируется на прямом ранжировании двух групп ценностей: терминальные (или ценности-цели) инструментальные (или ценности-средства).

Терминальные ценности являются основными целями индивидуума, которые отражают долговременную жизненную перспективу, определяют основную жизненную позицию и достигаются с помощью инструментальных ценностей, которые определены на данном этапе осмысления индивидом жизненной ситуации и себя самого. Именно поэтому инструментальные ценности определяют модель поведения индивидуума, а терминальные цели определяют цель этого поведения.

Как отмечено в работе М. Рокича [4] базовые терминальные ценности закладываются в период социализации индивида (до 12–14 лет) и их почти невозможно изменить в зрелом возрасте. В то время как изменение

инструментальных ценностей происходит каждый раз, когда индивидум чувствует несоответствие (противоречивость) этих ценностей.

По мнению М. Рокича [3] принадлежность к той или иной культуры обуславливает распределение ценностей на терминальные и инструментальные и предопределяет те или иные поведенческие установки, то есть ценности являются критерием оценки выбора поведения индивидума или группы индивидумов и оценки других людей в обществе.

Целью данной исследования является оценка и анализ базовых ценностных ориентаций (ценностей) студентов Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця на основе методики оценки ценностей Рокича.

Таблиця 1

**Терминальные и инструментальные ценности
(на основе подхода Рокича)**

№	Терминальные ценности	Инструментальные ценности
1	Активная, деятельная и интересная жизнь	Аккуратность (чистоплотность)
2	Внутренняя гармония	Высокие запросы
3	Жизненная мудрость	Воспитанность и вежливость
4	Здоровье	Жизнерадостность и легкий нрав
5	Интересная работа	Интеллект и образованность
6	Любовь	Исполнительность
7	Материально обеспеченная и комфортная жизнь	Независимость
8	Настоящая дружба	Непримиримость к недостаткам в себе и других
9	Общественное признание	Ответственность
10	Познание	Рационализм
11	Продуктивная жизнь	Самоконтроль
12	Развитие	Смелость в отстаивании своего мнения, взглядов
13	Свобода	Твердая воля
14	Стремление к красоте	Терпимость
15	Счастливая семейная жизнь	Честность
16	Счастье других	Широта взглядов
17	Творчество	Эффективность в делах
18	Удовольствие	Чуткость

В опросе, который был проведен в октябре-декабре 2016 на базе Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця, принимали участие 86 студентов (в возрасте $18,5 \pm 2,5$ года), из которых 29,1% мужчин и 70,9% женщин. Респондентам был предложен следующий перечень терминальных и инструментальных [2], расположенных (табл. 1).

Сначала оценивались терминальные ценности, а затем инструментальные ценности следующим образом: респонденты определяли места для каждой из ценностей в своей жизни от 1 до 18 (1 — наиболее значимая ценность, 18 — наименее значимая ценность).

В результате ранжирования ценностей были получены профили наиболее значимых для студентов ХНЭУ им. Семена Кузнеця инструментальных та терминальных ценностей, которые получили ранги от 1 до 6. Результаты представлены на рис. 1 и рис. 2.

Наиболее значимой терминальной ценностью для студентов является «здоровье», далее следует «любовь» и «счастливая семейная жизнь». Четвертое и пятое место респонденты отдали таким ценностям как «активная, деятельная и интересная жизнь» и «развитие», а шестое место получила «настоящая дружба».

Наиболее значимой инструментальной ценностью для студентов является «интеллект и образованность», далее следует «воспитанность и вежливость» и «честность».

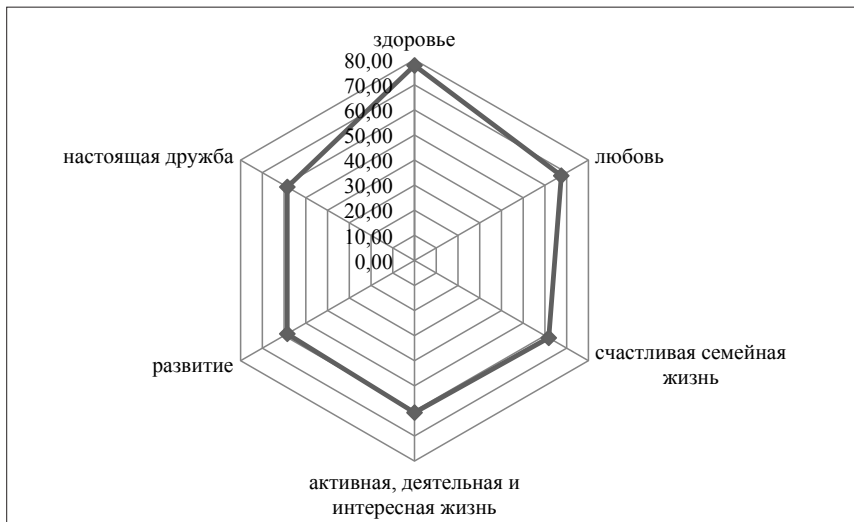

Рис. 1. Наиболее значимые терминальные ценности студентов

Четвертое и пятое место респонденты отдали таким ценностям как «жизнерадостность» и «ответственность», шестое место получил «рационализм».

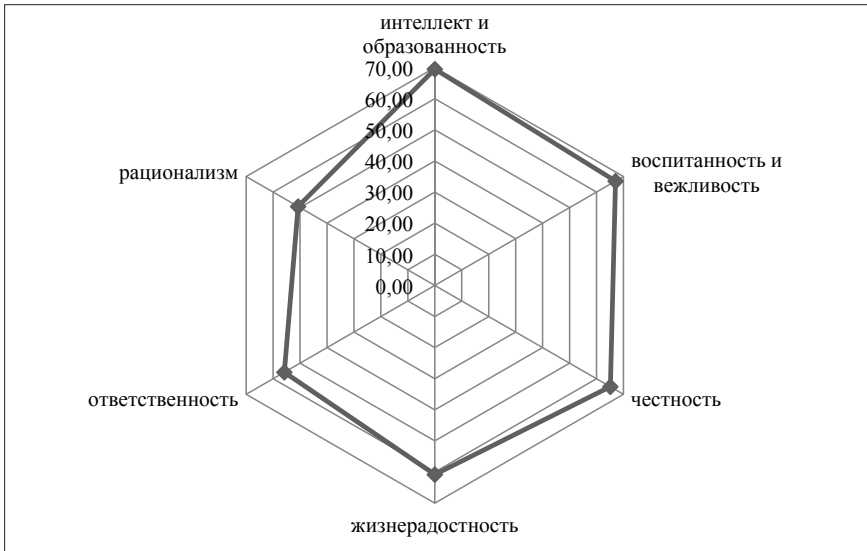

Рис. 2. Наиболее значимые инструментальные ценности студентов

Таким образом, установлено, что базовыми (доминирующими) ценностями для студентов Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця являются: физическое и психологическое здоровье; семейные ценности (создание семьи, продолжения рода, забота о родителях, любовь); полнота и эмоциональная насыщенность жизни (активная (интересная) и деятельная жизнь); настоящая дружба (наличие хороших и верных друзей) и развитие (работа над собой, постоянное физическое и духовное совершенствование). Достижение поставленных целей студенты видят путем использования следующих инструментов: интеллект и образованность (широта знаний, высокая общая культура); честность (правдивость, искренность); воспитанность и вежливость (хорошие манеры); жизнерадостность (легкий нрав и чувство юмора); ответственность (чувство долга, умение держать свое слово) и рационализм (умение здраво и логично мыслить, принимать обдуманые, рациональные решения).

Литература

1. Леонтьев Д. А. Методика изучения ценностных ориентации / Д. А. Леонтьев. — М.: «СМЫСЛ», 1992. — 17 с.
2. Леонтьев Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции / Д. А. Леонтьев // Вопросы философии. — № 5. — 1996. — С. 15–26.
3. Rokeach M. The nature of human values / M. Rokeach. — New York: Free Press. — 1973. — 438 p.
4. Rokeach M. Understanding human values: Individual and societal / M. Rokeach. — New York: Free Press. — 1979. — 322 p.

Секція 8. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Шкода Влада Миколаївна
*студент кафедри товарознавства та митної справи
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Київ, Україна*

Генералов Олександр Валентинович
*к. е. н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАКОРДОННОГО РИНКІВ ЛАКОФАРБОВИХ МАТЕРІАЛІВ

Аналіз ринку лакофарбових матеріалів (ЛФМ) в Україні є складним процесом через низку причин, серед яких можна виділити розбіжність у визначенні термінів «лакофарбові матеріали» та «лакофарбова продукція» (ЛФП), що впливає на порівняння статистичних даних обсягів виробництва та реалізації; відсутність певних критеріїв збору та обробки статистичного аналізу ринку; велика кількість малих підприємств, обсяги виробництва яких важко відстежувати для формування звіту статистики; затяжне оприлюднення офіційних даних Державним комітетом статистики.

Проблеми дослідження стану та перспектив розвитку українського ринку ЛФМ у різні роки висвітлювалися в роботах І. Бакус, Д. Ісакової, О. Золотарьової, Т. Караваєва, М. Бойко, О. Мельник та ін.

На українському ринку ЛФМ спостерігається та відбувається тенденція зміни міжринкового співвідношення композицій на основі органічних розчинників та водно-дисперсійних (ВД) ЛФМ [1]. На рис. 1 наведено сумарні обсяги виробництва ЛФМ у млрд дол провідних світових виробників ЛФМ за 2014–2016 рр. відповідно даних про щорічні обсяги продажів компаній журналу Coatings World.

Світовими лідерами продажів ЛФМ є компанії PPG (США), AkzoNobel (Нідерланди) та Henkel (Німеччина). За даними аналітичної групи Transparency Market Research (TMR) світовий попит до 2019 року збільшиться до 153,9 млрд дол., щорічне зростання становитиме 5,4%. ВД ЛФМ користуються найбільшим попитом [1].

Секція 8. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

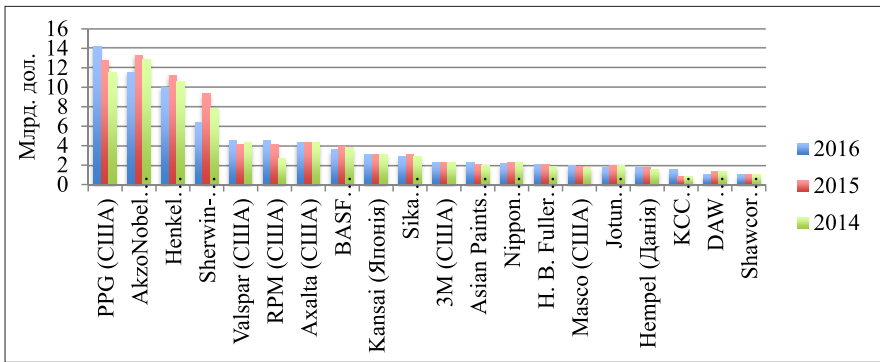

Рис. 1. Обсяги продажів ЛФМ провідними фірмами-виробниками у млрд дол. у 2014–2016 рр.

На рис. 2 наведемо динаміку та структуру виробництва ЛФМ в Україні за видами дисперсного середовища протягом 2005–2016 рр.

Рис. 2. Динаміка та структура виробництва ЛФМ в Україні за видами дисперсного середовища в 2005–2016 рр.

Протягом 2014–2016 рр. відмічається падіння сумарних обсягів виробництва ЛФМ. Порівнюючи показники обсягів виробництва ЛФМ на основі органічних розчинників 2014 із 2015 та 2016 рр., різниця значень складає зменшення на 25,8 тис.т. та на 26,7 тис.т. відповідно. Аналізуючи ті самі роки

для ВД ЛФМ простежується динаміка збільшення на 5,6 тис.т. у 2015 р. порівняно з 2014, та на 9,9 тис.т. у 2016 р. порівняно із 2015. На рис. 3 наведемо динаміку виробництва основних ЛФМ у 2014–2015 рр. [3].

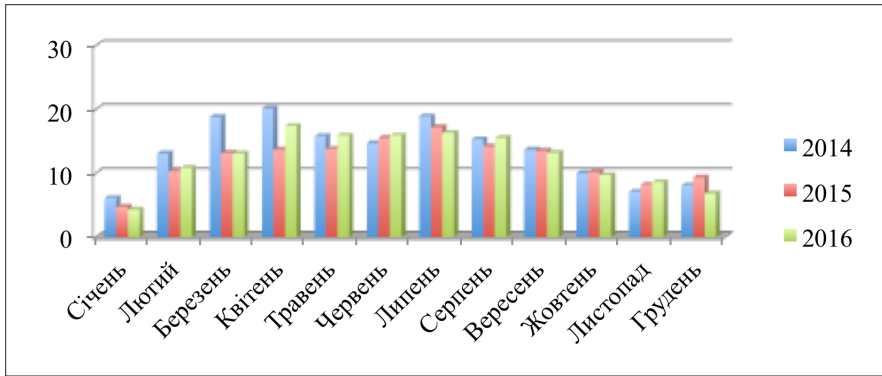

Рис. 3. Динаміка виробництва ЛФМ протягом 2014–2016 рр. у розрізі місяців

За показниками динаміки виробництва ЛФМ протягом 2014–2016 рр. можна сказати, що перспективним є успішний розвиток ринку адже країна володіє великим потенціалом можливостей та потужностей.

За даними Держкомстату, на сьогодні, в Україні нараховується більше 200 виробників, з яких не більше 20 випускають близько 70% усієї продукції у країні. Лідерами серед них є «Снежка Україна», «Мефферт Ганза Фарбен» (ТМ «Дюфа», ТМ «МГФ»), «ЗИП» (ТМ «Зебра», «Триора», «Мальва»), «Тиккурила Україна» (ТМ «Колорит»), «Капарол Днепр» (ТМ «Альпина»), «Фейдаль УА» (ТМ «Фейдаль»), «Полисан» (ТМ «Полисан»), ЧП Олейников (ТМ Smile) та інші [4].

Серед продукції закордонних виробників найбільш відомими українським споживачам є виробники Caparol, Tikkurila, Akzo Nobel, Remmers, Johnstones, Teknos. В Україну імпортують ЛФМ більше 30 країн. Структура імпорту ЛФМ на органічній основі та ВД ЛФМ не є однаковою. Наведемо на рис. 4 структуру імпорту ЛФМ в Україну за видами дисперсного середовища протягом 2007–2016 рр.

Найвним є зростання обсягів імпорту, що становить збільшення значення на 7,5%. Протягом 2009–2010 рр. загальний обсяг імпорту знизився на 28% та 26% відповідно. У 2012–2013 рр. зростає ЛФМ на органічній основі і знизилася показники ВД ЛФМ. Порівнюючи 2014 та 2013 рр. спостерігається скорочення імпорту ЛФМ на 26,4%, а у 2015 р. по відношенню до попереднього року — ще на 40%. Можна зробити висновок, що імпорт ЛФМ на органічній основі переважає над імпортом ВД ЛФМ, проте, спо-

стерігається тенденція зниження обсягів імпорту ЛФМ двох видів. На мал. 6 наведемо динаміку імпорту в Україну ЛФМ протягом 2007–2016 рр. у вартісному вираженні [5].

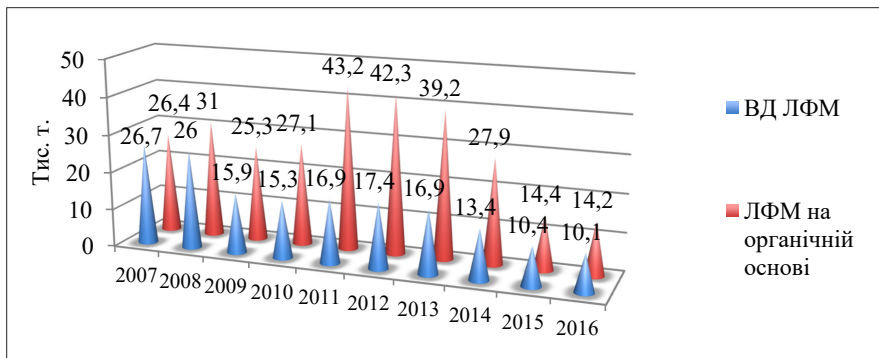

Рис. 4. Структура імпорту ЛФМ в Україну за видами дисперсного середовища протягом 2007–2016 рр.

Спостерігається тенденція до підвищення середньої вартості імпортованих ЛФМ, проте, її значення залишається низьким для обох видів, що можна пояснити заниженням митної вартості при імпорті продукції.

Експортні операції з ЛФМ на органічній основі переважають над операціями з ВД ЛФМ. Саме на ВД ЛФМ на сьогодні зорієнтований здебільшого український ринок, що пояснюється низкою переваг даного виду продукції [6].

Фахівці вважають, що у 2017–2018 рр. відбудеться поступове зростання показників розвитку виробництва. Однією з тенденцій є збільшення попиту на матеріали професійного та напівапрофесійного сегменту ЛФМ, що використовується для работ з утеплення, оздоблення та декорування внутрішніх площ приміщень та фасадів будівель. Таким чином, можна сказати, що галузь готова до європейської інтеграції. Це, в свою чергу, дає можливість українським виробникам виходити на світові ринку збуту продукції та слугуватиме мотиваційним рушієм розвитку [6].

Література

1. Сви́дерский В. А. Состояние, структура и перспективы развития рынка лакокрасочной продукции в Украине / В. А. Сви́дерский, Т. А. Караваев // Лакокрасочные материалы и их применение. — 2010. — № 9. — С. 8–16.
2. Шкода В. М., Мережко Н. В. Аналіз ринку лакофарбових матеріалів / В. М. Шкода // Матеріали всеукраїнської практично-пізнавальної конференції. — 2017. — № 8. — С. 3–8.
3. Водно-дисперсионные ЛКМ индустриального назначения / Лакокрасочная промышленность. — 2012. — № 20(314). — С. 20.
4. Зовнішня торгівля України, основні країни-контрагенти. — Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f3/showstat>
5. Обсяг імпорту та експорту товарів за кодами УКТЗЕД. — Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f11/showstat>
6. Статистичний бюлетень Виробництво промислової продукції за видами в Україні за січень-грудень 2016 року. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Секція 9. ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ, СТРАХУВАННЯ І БІРЖОВА СПРАВА

Hayduk Ivan Stepanovich
*Postgraduate student of the
DNUU “Academy of Financial Management”
Kyiv, Ukraine*

PROJECTIONS FOR RETIREMENT AGE IN UKRAINE AND IN THE WORLD

The most important feature of a successful society is the protection of pensioners, the disabled, youth and other social groups. The state compensates for partial or total lack of means of subsistence in the form of pensions, benefits and other payments.

According to Article 26 of the Law “On Compulsory State Pension Insurance”, the right to old-age pension is granted to those who are 60 years old. At the same time, the law states that these persons must have an insurance record of 15 years.

The retirement age in Ukraine in 2017 is 60 years for men, and for women it is 57 years and 6 months.

To date, in Ukraine, 12 million pensioners account for 10 million working people. Their contributions in the form of SSC (single social contribution) do not cover the need for retirement benefits, resulting in a huge “hole” in the PFU budget by the end of 2016.

Changing the retirement age for Ukrainians was the result of the chosen course on European integration and cooperation with the International Monetary Fund.

Compared to some European and world countries, the retirement age in Ukraine is one of the lowest. At the same time, the number of working citizens and the amount of their contributions to the Pension Fund are not yet able to provide a higher level of retirement benefits for pensioners (table 1).

From table 1, we see that the smallest life expectancy in the studied countries was noted in Ukraine (71.2), and the largest in France (82.4). Accordingly, Ukrainian pensioners, having taken into account the average number of years of their life after retirement, have the least time to live their own age (over 11 years – for men and over 13 years – respectively for women).

Table 1

Indicators of retirement age and life expectancy in the world

№	Country	The retirement age of men/women in 2017	Average life expectancy according to the World Health Organization	The average number of years of life after retirement, men/women	Retirement age, men/women in 2020
1	Germany	67/65	81,0	14/16	65 years 9 months / 65 years 9 months
2	Malta	61/60	81,7	20,7/21,7	63/63
3	UK	67/65	81,2	14,2/16,2	65/65
4	France	62	82,4	20,4	65/65
5	Poland	65/60	77,5	12,5/17,5	65/60
6	Hungary	62	75,7	13,7	64/64
7	Luxembourg	65/65	82,0	17/17	65/65
8	Ukraine	60/57 years 6 months	71,2	11,2/13,6	65/60

* compiled by the author according to the data [2]

To determine the projected average size of the pension, we will use the calculations of the forecast average wage for the period up to 2050, which are executed at the National Institute of Strategic Studies (table 2).

Table 2

The projected average wage by 2050 [4]

Indicator	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Nominal salary, UAH	4843,10	11090,3	24904,4	52745,4	108866,6	211088,2	401889,5	749849,1

To determine the number of payers of pension contributions and pensioners, we will use the comprehensive demographic forecast of Ukraine up to 2050 (table 3).

We will also use data on life expectancy at birth in the same perspective in time (table 4).

According to rough estimates of specialists, raising the retirement age to 65 years will reduce the quantitative burden on Pension Fund of Ukraine for 1 million citizens eligible to receive a pension.

Table 3

Age groups of the population (thousand persons)* [1]

Age	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
20–24	2835,1	2 150,8	1947,8	2 251,5	2 516,3	2 656,6	2 523,6	2 095,2
25–29	3 649,8	2 815,7	2 138,6	1 938,8	2 242,6	2 507,7	2 648,5	2 517,1
30–34	3 671,2	3 612,1	2 793,4	2 124,7	1 928,5	2 232,8	2 498,4	2 640,9
35–39	3 301,7	3 620,0	3 572,0	2 768,2	2 109,9	1 917,8	2 222,6	2 489,8
40–44	3 163,8	3 237,0	3 563,5	3 527,7	2 740,0	2 092,4	1 904,6	2 210,9
45–49	2 916,6	3 078,6	3 166,5	3 501,1	3 475,9	2 706,2	2 070,2	1 888,6
50–54	3 314,6	2 804,7	2 981,4	3 084,0	3 423,6	3 409,2	2 660,1	2 040,8
55–59	3 174,1	3 138,3	2 679,5	2 869,0	2 982,5	3 324,8	3 319,4	2 599,0
60–64	2 778,9	2 943,4	2 941,2	2 535,0	2 731,7	2 854,6	3 194,3	3 202,3
65–69	2 031,3	2 498,8	2 684,5	2 710,4	2 355,0	2 554,1	2 680,6	3 016,6
70–74	1 638,1	1 747,1	2 180,3	2 378,1	2 422,1	2 123,3	2 316,0	2 446,7
75–79	1 821,8	1 283,3	1 420,6	1 796,8	1 988,3	2 042,9	1 805,9	1 986,6
80–84	811,6	1 243,1	892,3	1 036,7	1 322,4	1 488,3	1 537,8	1 375,8
85–89	516,7	421,4	690,7	500,1	617,2	789,3	901,8	936,1
90–94	127,9	179,5	150,6	266,4	191,6	256,1	324,7	377,3
95–99	13,3	24,6	36,4	31,9	61,6	44,4	64,8	82,0
100+	1,9	1,8	3,4	5,6	5,6	10,5	8,9	12,3

* the forecast is normative, both sexes

Table 4

Expected life expectancy at birth* [1, page. 82]

	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
men	66,7	69,4	71,5	73,5	74,9	76,0	77,2	78,4
women	76,7	78,1	79,2	80,2	81,0	81,7	82,3	82,7
average	71,7	73,8	75,4	76,9	78,0	78,9	79,8	80,6

* the forecast is normative

In other equal conditions, raising the retirement age to 62 will reduce the number of citizens claiming retirement by age by 500 thousand. Analysts predict a balance between the profitable and expendable parts of the Pension Fund's budget of Ukraine with the increase of the retirement age by 2024.

The legislation of the overwhelming majority of countries contains measures aimed at encouraging the continuation of working life. Such promotion is carried out in one of two ways (or a combination thereof):

- deterioration of qualifying conditions for early retirement due to the increase in the required length of service and (or) the minimum re-

tirement age (Austria, Belgium, Denmark, France, Greece, Hungary, Italy);

- introduction of the bonus malus system. Austria, Finland, France, Germany, Italy, Portugal and the Czech Republic increased (or established) a fine (malus) for early retirement, and in some countries a premium (bonus) was also set or increased for later retirement (eg, in Belgium, Finland, France, Spain, Czech Republic and Great Britain). In Belgium and Finland, there is even a bonus for those aged 62 to 65 (in the form of an increase in the accumulation coefficient) [3].

Consequently, taking into account all the forecasts and assumptions, not least the welfare of the pensioner depends on the amount of funds from the pension fund, which will enable at least to minimize their needs for medicine and food, not to mention healthy rest and travel. Therefore, a significant stimulus to improve this situation is the clarification of the possibility of joining non-state pension funds, which will create the basis for additional savings for the future.

References

1. Comprehensive demographic forecast for Ukraine up to 2050 (team of authors) / edited by Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, doctor of sciences, prof. E. M. Libanova. — Kyiv: Ukrainian Center for Social Reforms, 2006—138 p.
2. Koval O. P. Retirement age: foreign experience and domestic realities. Analytical report / O. P. Koval. — K.: NISS, 2013. — 37 p.
3. Strategic report on pension reform in Ukraine. European center for social security policy and research // [Electronic resource]. — Access mode: <http://mlsp.kmu.gov.ua/document/141003/sd.doc>.
4. Kharazishvili Yu. M. On the prediction of the implications of the introduction of a compulsory accumulative pension system for the Ukrainian economy in the long run: an analytical note / [Electronic resource]. — Access mode: <http://www.niss.gov.ua/articles/833>.

Омельченко Людмила Сергеевна

*к.э.н., проф., заведующий кафедрой «Финансы и банковское дело»
Приазовский государственный технический университет
г. Мариуполь, Украина*

Лактионова Ольга Ефимовна

*к.э.н., доцент кафедры «Финансы и банковское дело»
Приазовский государственный технический университет
г. Мариуполь, Украина*

АУТСОРСИНГ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСАМИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА

Управление финансами субъектов хозяйствования малого и среднего бизнеса является важным фактором повышения эффективности развития национальной экономики и одной из сложных проблем ее решения.

Развитие предпринимательства в 2017 г. показывает, что малый и средний бизнес не становится основой экономики Украины. Удельный вес основных экономических показателей деятельности, как: объем продаж, инвестиции, необоротные и оборотные активы, капитал и резервы малого и среднего бизнеса имеют в динамике 2013 года тенденцию к уменьшению. Увеличивается доля убытка и число убыточных предприятий малого и среднего бизнеса.

Показатели ликвидности и платежеспособности не соответствуют нормативным. На наш взгляд, одной из причин сложившихся негативных тенденций в экономике страны является неэффективное управление финансами, в т.ч. в малом и среднем бизнесе.

Следует отметить, что предприятия малого и среднего бизнеса несут большие расходы на процесс учета и управления финансами. Так, затраты на процесс ведения учета и формирования отчетности на крупных предприятиях составляют в среднем — 0,03% от годового дохода, а у МСБ достигает 6–8% [1].

Такая нагрузка на ведение учета, составление отчетности рассматривается как «дополнительный» налог на их деятельность. Для субъектов МСБ самостоятельное исполнение налогового законодательства является обременительным. По Украине эти затраты составляют 8,2% от годового дохода. Средняя стоимость исполнения налоговых обязательств с различным годовым

доходом в 2013 г. до 300 тыс. грн. — 8,2%; 300тыс. грн. — 1 млн.грн. — 1,86%; 1–5 млн грн. — 0,78%; 5–35 млн грн. — 0,21%; более 35 млн.грн. — 0,07% [1].

Налоговая система в Украине считается сложной и трудоемкой для исполнения, о чем сообщается в международных рейтингах и отчетах (Paying Taxes, IFC) [2].

Доля затрат времени исполнителей малого и среднего бизнеса по налоговому законодательству распределяется следующим образом: ведение учета — 45%; анализ изменения налогового законодательства — 10%;

Подготовка налоговой документации — 28%; подготовка отчетности — 12%; участие в прохождении проверки и подготовки необходимой информации в органы фискальных служб — 5% [1].

Выявлено, что затраты субъектов МСБ в Украине на выполнение учета включают: затраты на заработную плату специалистов по учету и управлению финансами, затраты на покупку и обновление программного обеспечение (ПО) для ведения бухгалтерского учета, затраты на покупку и хранение электронных и печатных изданий; затраты на повышение квалификации, затраты на услуги специалистов — аудиторов, консультантов, юристов. В зарубежной практике вышеперечисленные затраты для субъектов малого и среднего бизнеса оказываются в основном на бюджетной основе, аутсорсерами услуг финансового аутсорсинга (F&A). Правительство многих стран, заинтересованное в развитии малого и среднего бизнеса, с целью стимулирования предпринимательства, само занятости населения, привлечения инвестиций в сектор малого и среднего бизнеса, осуществляет государственную поддержку создания и развития малого предпринимательства путем включения компаний-аутсорсеров в инфраструктуру обслуживания малого и среднего предпринимательства. В странах ОЭСР затраты на соблюдение налогового законодательства составляют 1–3% от ВВП и являются обязательными для любого бизнеса, в т. ч. и для малого и среднего бизнеса. Результат сравнения финансовых затрат и рабочего времени на выполнение налоговых обязательств субъектами МСБ Украины показал, что наибольшие затраты осуществляют субъекты, находящиеся на общей системе налогообложения. Субъекты хозяйствования, которые перешли на УСН (упрощенную систему налогообложения) с уплатой единого налога, несут наименьшие затраты времени и финансовых ресурсов на процесс ведения учета и составление отчетности $\approx 3\text{--}5\%$ от дохода, что также значительно превышает затраты на этот процесс крупного бизнеса $\approx 0,03\%$ и непропорциональны величине доходов.

Недостатками существующей налоговой системы Украины и налогообложения деятельности субъектов малого и среднего бизнеса являются сложность, большая трудоемкость исполнения правил системы налогообложения, требующая профессиональных знаний и найма высокооплачиваемых специалистов.

Это приводит к финансовым затратам, которые являются нерациональными для малого и среднего бизнеса. Международная практика показывает, что затраты на процесс учета и управления финансами при передаче этих функций на исполнение аутсорсеру, значительно снижаются при повышении качества исполнения услуг. В некоторых странах при передаче этого процесса на финансовый аутсорсинг затраты снижаются в 2–2,5 раза.

Большие затраты на учет, отчетность управление финансами, нестабильность системы налогообложения, налоговая нагрузка, неэффективное финансовое управление или его отсутствие препятствуют развитию субъектов малого и среднего бизнеса. Не проводится финансовый анализ воздействия налогов на результаты деятельности.

Повышение темпов развития малого и среднего бизнеса и эффективности деятельности видится в использовании инструментария финансового аутсорсинга (F&A), который позволит субъекту снизить затраты на привлечение высококвалифицированных специалистов по учету и финансовому управлению, обновление программного обеспечения и компьютерного оборудования, на аренду помещения, на оборудование рабочего места, на повышение квалификации сотрудников, на покупку и хранение информации в электронном или бумажном варианте, на консультирование.

При использовании услуг финансового аутсорсинга услуги аутсорсера включаются в расходы клиента и учитываются при расчете налога на прибыль.

При этом качество предоставляемых услуг обеспечивается тем самым снижается вероятность ошибок бухгалтерского учета, исключаются пени за неправильное исчисление налогов и их несвоевременную уплату и снижается фонд оплаты труда и обязательных социальных отчислений.

Стимулирование делегирования полномочий и ответственности за учет и управление финансами аутсорсеру, должно быть со стороны государства. В странах, где государственное стимулирование направлено на развитие малого и среднего бизнеса, оказание услуг финансового аутсорсинга для субъектов МСБ осуществляется на бюджетной основе. Государство заинтересовано не только в повышении эффективности развития экономике, но и в социальном эффекте, т.к. создаются новые рабочие места, увеличивается численность активного населения, улучшаются условия жизни, снижается социальная напряженность в обществе, уходит «теневая деятельность» и происходит наполнение бюджета.

Вывод. Одним из направлений совершенствования управления финансами субъектов малого и среднего бизнеса в Украине является внедрение инструментария финансового аутсорсинга, использование которого позволит сделать его эффективным и стать основой развития экономики страны. Это подтверждают и исследования, практики использования финансового аутсорсинга в управлении финансами субъектов хозяйствования ЕС и США.

Литература

1. Музыченко О. Налогообложение малого бизнеса в Украине. III Европейский конгресс малый и средних предприятий, Польша, Катовице, 2013 г.
2. The Global ISG Outsorcig Index 2014. [http://www.isg-one.com/web/research-insights/isg-outsourcing index/](http://www.isg-one.com/web/research-insights/isg-outsourcing-index/) (Дата обращения 20.01.15).

Белялов Талят Енверович

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

Корінь Ігор Володимирович

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Перед керівниками підприємств різних форм власності все гостріше виникають завдання захисту майна та персоналу, охорони інтелектуальної власності й комерційної таємниці, підтримки іміджу та економічної стійкості у конкретному середовищі, тобто забезпечення економічної безпеки.

У ряді публікацій, присвячених проблемам забезпечення безпеки підприємства автори ототожнюють поняття «економічна безпека» та «фінансово-економічна безпека» підприємства. Проте економічна безпека підприємства звісно ж значно ширше за категорію фінансово-економічної безпеки, оскільки остання є визначальною у системі економічної безпеки підприємства, адже переважна більшість правопорушень здійснюється на підприємствах у фінансово-економічній сфері [1].

Проте, окремі науковці найважливішою складовою економічної безпеки науковці вважають фінансову безпеку, яка, на їх думку, останнім часом розширила свою значущість і все частіше називається «фінансово-економічною безпекою».

Сутність фінансово-економічної безпеки полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, а також місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток [2].

До складу фінансових інструментів забезпечення фінансової безпеки підприємства, що визначають його фінансові відносини, слід віднести: платіжні інструменти (доручення, акредитив та ін.), кредитні інструменти (угоди про кредитування), депозитні інструменти (депозитні сертифі-

кати, угоди), інвестиційні інструменти (акції, паї), інструменти страхування (страхова угода).

Фінансово-економічна безпека представляє такий стан, за якого підприємство: знаходиться у фінансовій рівновазі, забезпечується стійкість, платоспроможність і його ліквідність в довгостроковому періоді; задовольняє потреби у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення; забезпечує достатню фінансову незалежність та захищеність фінансових інтересів власників підприємства; здатне протистояти існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, що призводять до фінансового збитку[3].

Література

1. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. — Львів, 2011. — 380 с.
2. Гаруст Ю. В. Фінансово-економічна безпека підприємства АПК: теоретико-правові аспекти / Ю. В. Гаруст, А. І. Перелазний // Форум права. — 2015. — № 5. — С. 39–44.
3. Економічна безпека: Навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. Рекомендовано МОН / За ред. З. С. Варналія. — К., 2009. — 647 с.

Секція 10.

ЦІНОУТВОРЕННЯ

Ляховець Володимир Олегович
*молодший науковий співробітник, аспірант
кафедри менеджменту біоресурсів і природокористування
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна*

ЦІНА ЯК МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РИНКУ ЯЛОВИЧИНИ

Функції ціни як макроекономічного фактору стабілізації і розвитку ринку яловичини, сталого, а також ефективного його функціонування важко переоцінити. Це визначається насамперед тим, що ціна впливає на формування попиту і пропозиції на ринку, свідчить про динаміку ринкових параметрів.

Якщо розглянути історичний аспект цього питання, то в планово-централізованій економіці ціни встановлювалися без урахування рівня динаміки світових цін та чинників внутрішнього ринку. В Україні до 1990 року ціни на продукцію яловичини істотно відрізнялися від світових — вони були вищими на 30–40%, по суті, рослинницькі галузі субсидували тваринницькі, оскільки ціни на продукцію рослинного походження були суттєво нижчими від світових.

У новітньому періоді української Незалежності згідно даних німецьких експертів вітчизняні виробники вказаного виду продукції отримували близько 40% експортної ціни, тоді як у Німеччині фермери отримували 70% такої ціни. Тому українські виробники часто втрачали певну кількість прибутку на кожній тонні яловичини через завищені ціни на маркетингові витрати [1].

Великий вплив на формування ціни яловичини має держава, оскільки з її сторони потрібно здешевити матеріально-технічні ресурси, що дасть змогу поліпшити сукупний ціновий режим для виробників живої маси ВРХ. Також слід зазначити, що виробники великої рогатої худоби зазнають втрат від сукупних заходів цінового і нецінового втручання. На сьогоднішній день існуючий механізм ціноутворення на продукцію яловичини не забезпечує дохідності виробникам даного виду продукції. Все

це дає підстави стверджувати, що регулювання цін на ринку яловичини в сучасних умовах знаходиться на низькому рівні, а для стабілізації цієї ситуації не надається належної уваги.

Важливим принципом регулювання цінового механізму має бути його спрямованість на забезпечення антимонопольності, а також вільної конкуренції через механізм встановлення граничних цін на продукцію монопольних виробників, що діють на ринку яловичини. Ціновий механізм потрібно спрямовувати на стимулювання підвищення якості продукції до європейських стандартів.

На сьогоднішній час ситуація з цінами порівняно з минулим роком не змінилася, яловичина практично не подорожчала. Але якщо рахувати різницю в доларовому еквіваленті, то продукція яловичини подорожчала на 14%, ця різниця частково зумовлена інфляцією.

Тобто, здається, що вітчизняні виробники м'яса стали заробляти більше, а отже, нарешті дочекалися покращення. Дохід дійсно зріс, але збільшилася також й собівартість. Принаймні, ціни на концентровані корми зросли за рік на 9% в доларовому еквіваленті, а це — головна стаття витрат тваринницьких ферм, частка якої становить близько 60% від виробничої собівартості. Але з іншої сторони — індекси прибутковості виробництва всіх видів м'яса знизилися у березні цього року. Таким чином, вітчизняні виробники м'яса поки що не помітили помітного покращення прибутковості свого бізнесу в порівнянні з минулим роком, особливо якщо врахувати той факт, що вони втратили спецрежим ПДВ і поки що не отримали дотацій.

В такій ситуації виробникам буде дуже важко знаходити можливості для інвестицій у підвищення ефективності виробництва — при тому, що зараз на перший план виходять питання біобезпеки, які також потребують додаткових інвестиційних витрат. Про розширення виробництва мова поки що взагалі не йде. Державні дотації могли б, без перебільшення, стати рятувальним кругом для ринку [2].

При державному регулюванні цін потрібно враховувати сукупність адміністративних та економічних методів впливу у ринковому середовищі (рис. 1). За рахунок цього вплив на ринок повинен здійснюватися з використанням ринкових інструментів і за цими позиціями, дане регулювання можна розглядати як гарантію того, що ринковий економічний механізм буде працювати на належному рівні, забезпечуючи інтереси усіх учасників ринку.

Таким чином, головними завданнями ціноутворення на ринку яловичини є досягнення паритету цін на продукцію яловичини, забезпечення дохідності виробників даної продукції, а також своєї ролі в гарантуванні продовольчої безпеки держави.

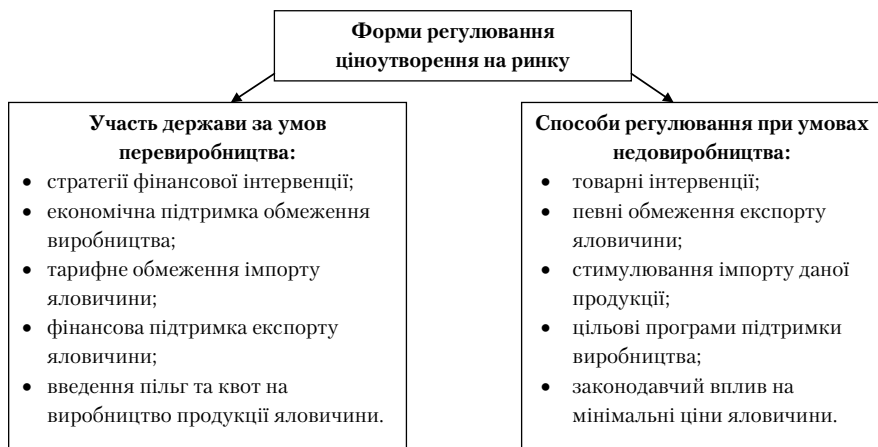

Рис. 1. Способи впливу на ціноутворення на ринку яловичини

Джерело: розроблено на основі [3]

Література

1. Фон Крамон-Таубадель, Ш. та Зоря С. Реформа аграрної політики в Україні: послідовність і результати / Політика та розвиток сільського господарства в Україні. — К.: Альфа — Принт, 2002. — С. 62.

2. А. Панкратов Ситуація на ринку м'яса в Україні в березні 2017 року: ціни та прибутковість / Панкратов А. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://agro-online.com.ua/uk/public/blog/15723/details/>.

3. Титарчук І.М. Державний вплив на ціноутворення в аграрному секторі / І.М. Титарчук // Університетські наукові записи.— 2005.— № 1–2 (13–14).— С. 285–291.

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ІНТЕРНАУКА»**

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА НАУКОВА РАДА»**

Збірник тез наукових праць

XI МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«**НАУКОВИЙ ДИСПУТ: ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ**»

«29» вересня 2017

Сборник тезисов научных трудов

XI МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«**НАУЧНЫЙ ДИСПУТ: ВОПРОСЫ ЭКОНОМИКИ И ФИНАНСОВ**»

«29» сентября 2017

Abstracts of scientific papers

XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
«**SCIENTIFIC DEBATE: ECONOMY AND FINANCE**»

September 29, 2017

Видано у авторській редакції

Адреса: Україна, м. Київ, вул. Павлівська, 22, оф. 12

Контактний телефон: +38(050) 647-1543

Телефон/факс: +38(044) 222-5889

E-mail: info@frada.com.ua

<http://www.frada.com.ua>; <http://www.inter-nauka.com>

Підписано у друк 19.10.2017. Формат 60×84/16
Папір офсетний. Гарнітура PetersburgС. Друк на дуплікаторі.

Тираж 100. Замовлення № 376.

Ціна договірна. Надруковано з готового оригінал-макету.

Надруковано у видавництві
ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.